Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...етэмнай 1921 оной ...рин 21-hээ гарана. | № 154 (18177) | 1989 оной июлиин 5, среда | Сэн 3 мүн.

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВАhАА МОРДОБО

Францийн Республикын Президент Ф. Митторанай урялаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев июлиин 4-дэ албанай хэрэгээр Париж ошохоёо Москвahаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Яковлев, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Л. А. Воронин М. С. Горбачевтой хамта ябалсаа.

Аэродром дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд А. П. Бирюкова, А. В. Власов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Д. Т. Язов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь О. Д. Бакланов гэгшэд М. С. Горбачевые үдэшэhэн байна.

СССР-тэ байhан Францийн саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Ф. Бошато, СРР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд И. Букуо гэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа. (ТАСС).

КПСС-эй ЦК-да БОЛОhОН ЗҮБЛӨӨН

...мдээсэгдэhэнэй ёноор, 30-да КПСС-эй ЦК-да боложо үнгэрөө. Тэрэ худөө ажахын ...хадагалха, шанаржуулан болбосоруулха бааза ...дөө хоолой машина хүргөөхэ, эдэ хоолоонэй индустри байдалаар парти, правительствын баталагдатар эрхэ абаhан шидхэбэринүүдүүргэлгын ябаса тудал хаража үзэгдөө.

...ой ЦК-гай Генеральна ... СССР-эй Верховно ... Түрүүлэгшэ М. С. ...энэ зүблөө нээхэдээ, ...элэбэ:

...лөөс бидэ үнинэй тү...байнабди. Тиимэhээ ...ахын продукци хашанаржуулан болбо...бааза болон эдөө ...машина бүтээлгэ хүргэсуудалнуудаар абта...ой эсэ шидхэбэринүүлүүлхэ талаар ехэ хү...ябуулгын шухала ша...ёнотой гэжэ тоолоо.

...рилгые түрүүшын эллхойшолуулашагуй зо...дэй нэгэн гэжэ бидэ ... Юуб гэхэдэ, мурон дотор аграрна ... үйлэдбэрилдэг бүхы ...найнаар хадагалжа, ...даа hаа, нарин нягаржуулжа шадаа hаа, ...эрилтэ хэрэглэмжэ...эхэ хэмжээнэй, hайн продукцяар хангажа ...байна бшуу. Хэрбээ саашадаашье гансал ...ахын үйлэдбэри үрсуудалнуудаар хэмг, харин эдэ бүхы ...удые гамтай зүбөөр ...тухай анхарал гар...байгаа hаа — ямарүрэ абтахагүй байна ...

...айхабтар ехэ хэм...орилгонууд. Тэдэ...дхэлгэдэ олон hал...ые, оборонно hалбаоруулалсан, бидэ ...аа гээшэбди. Энэ...ад мэдэнэг, мүнөө ...талаар эпидхэл хэг... Эндэ эдэ бүхы те... бүтэмжэтэй, то...өөрэлдөөн болохо ёнотой, ажал хэрэгүүднай ямараар ябанаб гэжэ бидэ бултадаа хаража үзэхэ ёнотойби гэжэ тоолоноб. Энэ талаар бидэ hуладалга, эмхигүй, харюусалгагүй байдал гаргаха ёногүйбди. Манай зүблөөнэй зорилго гэхэдэ, эдэ асуудалаар абтаhан КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй правительствын шухала шидхэбэринүүдые бэелүүлэгэй холбоотой бүхы бодото асуудалнуудые хаража үзэхэ хэрэг болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **Е. К. Лигачев** элидхэл хээ. Бидэ эдэ асуудалнуудые политическэ талаhаань, мүн тэрэшэлэн орон дотор ойрын жэлнүүдтэ эдөө хоолой мүнөөнэй индустри байгуулха тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй шидхэбэринүүдые дүүргэлгын түлөө министерствэнүүд болон албан зургааануудай, республикануудай, хизаарнууд болон областьнуудай, городуудай, предприятинуудай хүтэлбэрилгэшэдэ коммунистнуудай харюусалгын талаhаа хаража үзэхые хүсэнэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Эдөө хоолой болон бүсад амин шухала асуудалнуудые шидхэлгын ашаар парти өөрынгөө нэрэ хүндые общество дотор дэшэлүүлхэ аргатай юм. Энэмнай тус асуудалай нэгэ талань болоно.

Хоёрдохи талань гэхэдэ, Агропромой хүтэлбэрилгын зургааанууд түбэйшье газарта, нютаг нютагуудташье үндэhэн хубилгалгын мүнөө үедэ байна, харин Соведүүд үшөөл хэрэгтэй эрхэнүүд болон нөөсэнүүдтэй болоогүй байна ха юм. Партийна нүлөөгөөр тэдэнние бэхижүүлхэ гээшэ шухала.

ЦК-гай байгша оной мартын Пленум агропромышленна комплексын хүргөлтын социалис харгы зам батадхаhан, мүнөөнэй үе сагай партийн аграрна политикые зохёон табиhан байха юм.

Энэ политикые бэелүүлгэ бэлэн бэшэ эрхэ байдалда үнгэрнэ. Нэгэ талаhаа, тааруу зохид эрхэ нухэсэлнүүд нүлөө үзүүлнэ. Нэн түрүүн ямар эрхэ байдал бэ гэхэдэ, аграрна политикые бэелүүлгэ хубилган шэнэдэлгын үе сагта арадай ажахын шанараараа шэнэ хэм хэмжээндэ гараха ёнотой үе сагта хэгдэнэ гээшэ. Манай орон шэнги нимэ ехэ ороной аграрна секторэй хүргөлтын бүхы экономикын хүсэ шадалhаа ехэнхидэ дулдыдадаг байhанинь бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм.

Эдөө хоолой асуудалые шидхэлгэдэ түрүүшын ээлжээнэй шэнжэ шанар олгохо гаhэн hанаан бодолой общество дотор бүридэhэниинь мүн лэ шухала байна. Энэ талаар депутат-аграрнигуудай СССР-эй Арадай депутадуудай съездэ Хандалга гүн удхатайгаар соностоо юм.

Аграрна политикые бэелүүлгэдэ сэрэгэй гаргашануудые хороолгын, АПК-гай асуудалнуудта оборонно-промышленна комплексые, мүн тэрэшэлэн ороной городуудай үйлэдбэриин ба оюун бодолой хүсэ шадалые бүри ехэ хэмжээтэйгээр элсүүлгын туhа хүргэхэ байhаниинь, эли ааб даа.

Гэбэшье аграрна политикые бэелүүлхэ ябадалые орёо бэрхэшээлтэй болгохо эрхэ нухэсэлнүүд байна байха юм. Нэгэдхэхэр, эд бараанай ба хангалгануудай ехээр дуталдажа байhан сагта мүнгэн зөөриин хэмжээнэй хизаарлашагүйгөөр үргажа байhан үшөр эдөө хоолой элдэб янзын продуктнуудые хүн зоной хуялдажа абаха эрилтые горитойгоор дээшэлүүлнэ, эдөө хоолой дэлгүүртэ, үзүүлэгдэгэ эрилтэ шангадхана, экономикодохи эвришэлдөөнүүдые улам hүжэрөөнэ. Хоёрдохёор, ерэхэ түсэбтэ арбан гурбадахи табан жэлдэ худөө ажахын үйлэдбэриин болон капитальна hомололгонуудай хэмжээнүүдэй нэгэшье табан жэлдэ үшөө үзэгдөөгүй үргалтын тэнсүүри хараалагданхай байха юм. Өөнэдөө хаража үзэхэ, Арбан гурбадахи табан жэлдэ эдөө хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 26—30 процентээр ехэ болгохо хэрэгтэй, харин АПК-да үгтэдэг капитальна hомололгонуудай нинтэ хэмжээе оройдоол 19 процентээр дэвшэлүүлхэ гээд хараалагдана. Орон дотор эдөө хоолоор хангалгын асуудалай орёо байдалые hуларуулха, тэрэнэй hүүлээр гүйсэд шидхэхэ ябадалые, тинхэдэ үшөө богони болзор соо, имагтал бүхы нөөсэнүүдые элсүүлhэнэй, нэн түрүүн тэрэнние үйлэдбэриинүүд hандаран муудаанхай юм. Жэшээнь, колбаса гаргаха предприятинуудай 40 процент шахуунь аварийна оршон байдалда оронхой. Технологическа түхэрэлгын гурбанай хоёр хубинь үнинэй хуушаранхай, hандаранхай, тэдэнние hэлгэхэ хэрэгтэй болоно.

Манай ороной шанаржуулан болбосоруулгын, хадагалалгын ба худалдалгын баазын хүргөлтэгүй байhан тушаа нимэ баримта харуулжа үгэнэ. Жэшээнь, гадаадын олон ороннуудта агропромышленна үйлэдбэриин энэ hалбаринн хубинь АПК-гай эсэсэй продуктын үнэ сэнгэй 70—80 процентhээ, харин манайда 40 процентhээ бага болодог байха юм. Илгаан, горитой, маниаа нилээд дээшээ байна бшуу.

Агропромышленна комплексын худэлмэриин ашаг үрые магазинуудта худалдадагдаг эдөө хоолой продуктнуудай хэр ехэ байhаар бэшэ, ондоогоор хэлэбэл, хүнүүд тухай бодото анхарал оролдолгоор сэгнэдэг бэшэ, харин үргасын бүхы хэмжээнэй, малай тоо толгойн болон гаэ мэтын үргалтын процентнүүдээр тодорхойлогдодог байhан сагта нимэ байдал ушардаг, урдань ямаршье хэмжээн абтадаггүй байгаа гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэхэ байнаб. Мүнөө нимээр худэлжэ болохогүй.

Байгша табан жэлдэ энэ hалбарине булюу түргэнөөр хүргөөхэ түсэб хараалагданхай. Инвестиционно политикада, капитальна hомололгонуудай бүридэлдэ хубилалтанууд бүхы табан жэлдэ, саашанхишье удэ оруулагданхай юм. 1988—95 онуудта худөө ажахын продукци хадагалха ба шанаржуулан болбосоруулха бааза хүргөөлгэдэ горитой мүнгэ зөөри—77 миллиард түхэриг hомологдохо юм.

Хараалагдаhан программые бэелүүлхэ талаар юун хэгдэсэб гэжэ шэнжэлгэ элидхэл дотор хэгдэнэн байна. 1985 онойхитой жэшээхэдэ, 1988 ондо АПК-гай эдөө хоолой ба болбосоруулгын hалбаринуудтахи товарна продукциин хэмжээн 21 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 15 процент шахуугаар ургаhан байна. Үшөөл бага байhаниинь эли ааб даа.

Энэ талаар Белгородско областьдо ехэ юумэн хэгдэнэ, Брянска областьдо худэлмэри эдэбхижэ. Эдөө хоолой индустриин материально-техническэ үндэhэ hуурние хүргөөхэ хэрэгтэ Башкирай АССР-эй, Ставропольско хизаарай, Брестскэ, Липецкэ, Омско, Орловско, Саратовска областьнуудай, Литвагай, Грузиин союзна республикануудай партийна, совет болон ажахын органууд горитой хубитяяа оруулдаг байна.

Тиимэhээ табигдаhан зорилгые шидхэлгэдэ зарим тэды hайжараллга бии. Тиибэ яабашье парти болон правительствын абаhан тогтоолнуудые дүүргэлгын ябаса горитойгоор hанаа зобооно. Олон нютагуудта үгэ хүүрынь hайн аад, харин хэрэг дээрээ гээгдэлгэ хүргөлтэгүй байдал ушарна. Сэхыень хэлэбэл, энээнhээ боложо тус зүблөө үнгэрэгхэ хэрэгтэй болоhон байна гээшэ.

Капитальна барилгын дүнгүүд тухай тогтоходоо, тебан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада эдөө хоолой индустриин объектнууд дээрэ 1,5 миллиард түхэригэй капитальна hомололгонууд ашаглагдаагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Шэтын, Черновицка, Уральска областьнуудта, Хойто-Осетиин АССР-тэ, Узбегэй, Киргизэй союзна республикануудта нилээд ехэ гээгдэл гаргагдаа. Молдавска ССР-тэхи байдал иланганяа муу байна.

Хадагалалгын ба шанаржуулан болбосоруулгын объектнуудые барилгада өөhэдынгөө хандалгые бүхы дээрээ барилгын министерствэнүүд, тодорхойлбол, Минвостокстрой, Миннефтегазстрой, Минсевзапстрой, Минюгстрой, хубилгаатуй байhан зандаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. РСФСР-эй Агропромышленна комитедүүдэй барилгын эмхинүүд саг үргэлжэ гээгдэлдэ ороно. Жэшээнь, Краснодарска хизаарай Крымэй консервын комбинат дээрэ барилгын худэлмэри 16-дахи жэлээ, Красноярска хизаарай Уярска мяханай комбинадта —13-дахи жэлээ хэгдэжэ байнхай. Удаарhан барилганууд Ленинградта, Пермскэ, Кемеровскэ областьнуудта, Алтайн хизаарта, Мордвагай АССР-тэ бии байха юм.

Хэрбээ тэдээндэ хорин жэлэй саада тээхи проектнүүд хараалагдаhан байгаа хадань, эдөө хоолой эдэ үйлэдбэринүүдые ашаглалгада оруулhанай hүүлээр ямар эрдэмтехникын дэбжэлтэ тухай мүнөө хөөрэлдэжэ болохо байнаб?

Социальна асуудалнуудые шидхэнгүйгөөр, ашаглалгада предприятинуудые хахадлан оруулха ябадал үшөө үзэгдэhэн зандаа. Энээнhээ боложо арадай ажахы удаан саг соо тэдээнhээ ёнотой ашаг үрэ абанагүй ха юм. Ростовско областиин Азовско хүүгэдэй эдөө хоол гаргадаг комбинадай жэшээ харуулагдаа hэн. Тэндэ үйлэдбэриин хүсэ шадал ашаглалга нобшо, удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Энээндэ юун hаад ушаруулнаб? СССР-эй Минюгстрой, РСФСР-эй Госагропром, Ростовско облгүйсэдком комбинадай барилгые бүрин гүйсэдөөр бэелүүлжэ шадаагүй. Коллективэй байха гэрнүүдые бариха түсэб оройдоол 70 процент дүүргэгдээ. Предприятинн хүтэлбэрние шэлэхэ хэрэгтэ эндэ бодомжогүйгөөр хандаа.

Энээнhээ уламжалан, ажахын асуудалнуудые үдэр бүри шидхэгдэхэ ябадалhаа холодоходоо, партийна комитедүүд кадрова политика бэелүүлхэн

КПСС-эй ЦК-да БОЛОҺОН ЗҮБЛӨӨН

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Мүнөөдэрэй зүблөөн дээрэ эдеэ хоолой машина бүтээлгын талаар манай политикада оисо анхарал хандуулагдаха ээргэтэй байна гэжэ Е. К. Лигачев тэмдэглээ. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада энэ зорилгоор 2,3 миллиард түхэригэй валютна мүнгэ зөөри гаргашалагдаһан байха юм. Саашадаашье һайн юумэ худалдажа абахамнай дамжаггүй, гэбэшье онсо хэрэгтэй ушартал абтаха ёһотой. Өөрынгөө эдеэ хоолой машина бүтээлгые дэлхэйн техническэ хэмжээндэ, тогтоогдоһон болзор соо, гаргаха оюун бодолой ба материально-техническэ нөөсөнүүдтэй оромнай байха юм. ВДНХ-да эмхидхэгдэһэн выставкэ дээрэ бидэ бүлта энээндэ этигэхэ аргатай байгаа һэмди. Дэлхэйн техническэ хэмжээндэ гэжэ дахин дабтанаб, үгы һаа техническэ һэльбэн шэнэлэлгэ ямаршье ашагүй байха.

Энэ зорилгые шидхэлгын түлөө эгээл ехэ харюусалга промышленностиин оборонно һалбаринуудта даалгагдана. Тэдэ 1995 он болотор эдеэ хоолой индустриин предприятинуудта 17,5 миллиард хүрэтэр түхэригэй мүнөөнэй түхеэрэлгэ гаргадаг болохо ушартай. Энэл үе соо 3 мянганһаа дээшэ түхэлэй техникэ серийнэ үйлэдбэридэ табиха хэрэгтэй болоно. Богонёор хэлэбэл, асари ехэ, тиигэбшье этигэл найдал ехэтэ түрүүлмээр худалмэри энэмнай болоно.

Оборонно зарим һалбаринуд табигдаһан зорилгые шидхэлгэдэ гуримтайгаар, программын үндэһөөр хангадаг гээшэ. СССР-эй Юрэнхы машина бүтээлгын министерство энээнэй жэшээ боложо үгэнэ. Тэндэ гол мэргэжэлтэдэй — түхеэрэлгэ зохёон табигшадай советүүд байгуулагданхай, агропромышленна комплексын мэргэжэлтэдтэй бүтэмжэтэй холбоонууд байгуулагданхай юм. СССР-эй Минсредмашта худалмэри үндэһэ баримтатайгаар хэгдэдэг байна. Һу болбосоруулха түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгын даалгагдаһан энэ министерствэдэ конструкторско-технологическа табан түб байгуулагдаа юм.

Гэбэшье мүнөөдөө хаа хаанагүй хэрэг иимээр табигданхай гэхын аргагүй. Бүхыдөө оборонно һалбаринуудаар түхеэрэлгэ үйлэдбэрилхэ түсэбтэй 1988 ондо ниитэ дээрээ дүүргэгдэһэн байбашье, тэрэнэй номенклатура дүүргэхэ хэрэг хангагдаагүй. СССР-эй Минобороппромдо горитой эрилтэнүүд табигдадаг байна.

Оборонно комплексын бүтээн гаргадаг серийнэ техникын олон түхэлнүүдтэ үлүүсэ ехэ, тэрэнэй техническэ хэмжээнэй ургалтада ба ашаглалгын үрэ дүнгүүдтэ зохихогүй үнэ сэнгүүд тогтоогдодог байна. Мүнөөнэй техническэ хэмжээнэй түхеэрэлгын, ажалай ехэ бүтээсэн ба найдамтай байлгын түлөө, тэдээн дотор түрүү материалнуудые, микропроцессорнэ техникэ хэрэглэһэнэй түлөө бүри ехэ сэн түлэхэ ёһотой гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье энэ асуудал тодорхой ушар бүхэндэ захил хэгшэ ба бүтээгшын дунда ёһыг тэдыдэ бэшэ, бодомжотойгоор, али иэгэндээ аша туһатайгаар шидхэгдэхэ ёһотой болоно. Тиигэбэшье Сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет энэ хэрэгэй хажуу тээ үлэхэ ёһогүй.

Орон дотор эдеэ хоолой мүнөөнэй индустри байгуулха тухай партиин Центральна Комитедэй ба правительствын шидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ оборонно комплексыи бүхы министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд адли харюусалгатайгаар, партийна гуримаар хандаагүй гэжэ эндэ хэгдэнэн шэнжэлгэһээ эли болоно. Ямар бэ даа мүнгэ зөөреэр туһаламжа гү, али шефствэ хэдэг тухай эндэ хэлэгдэнэгүй. Мүнөө энэмнай гүрэнэй политика болонхой, худалмэринүүд түсэб дотор оруулагданхай. Оборонно предприятинуудые хубилгалга боложо байнхай.

Шүүмжэлэлһэ министрнүүд хэрэгтэй тобшололнуудые хэхэ аабза гэжэ тоолонобди. Оборонно промышленностиин коллективүүдтэ ниитэ эрхэтэнэй хэрэглэмжэн продукцида, эрхим шанартай хэрэглэмжэн зд бараа гаргалгада хүндэтэй-гөөр хандалгые хүмүүжүүлхэ ушартай, юрэнхы дээрээ шухала мүнөө үе саг болоод байна ха юм.

Эдеэ хоолой индустриин болон Граждан машина бүтээлгын министерствын предприятинуудые техническэ талаһаань шэнээр эзбсэгжүүлхэ, эдеэ хоолой продуктнуудые хадагалалгын ба наймаалалгын баазые хүгжөөхэ комплексно түсэбтэй байха болоно. Тиигэжэ городойнгоо бүхы нөөсөнүүдые тэрэнние дүүргэлгдэ нэгэдүүлэн хэрэглэхэ ёһотой. Энэ талаар Тюменскэ, Ростовско, Днепропетровско, Рязанска, Воронежско, Горьковско, Минскэ областьнуудта, Красноярска, Краснодарска хизаарнуудта, Азербайджанда, Казахстанда городуудай ажалша коллективүүд ехэ юумэ хэ" жэ байнхай.

Тиигэбэшье ехэ юумэнэй хэгдэдэггүй областьнуудай нэрэнүүдые үшөө ехээр эндэ дурдажа болохо байгаа. Орон доторнай хэдэн мянган райцентрнүүд, городууд бии юм. Эгээл муу предприяти гэхэдэ, райпищекомбинат гэгдэдэг, үгышье һаа хлебозавод гү, али мясокомбинат болодог гээшэ. Эгээл энэмнай—хүнүүдэй үдэр бүриин һуудел байдалай шухала асуудалнуудые шидхэхэдэ, хуушанайхяраа хандадаг, хуушанайхяраа бодомжолдог байһанай эли тодо гэршэ мүн болоно.

Шэнэ предприяти бариха, тэрэнние шэнэ техникээр хангаха гээшэ тон шухала. Тиигэбэшье үйлэдбэриин хүсэнүүдые түргэн ашаглаха, эдеэ хоолой шанартай, элдэб янзын продуктнуудые гаргадаг болохо гээшэ эгээл шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь онсолон тэмдэглэһэн байна. Эндэ мүнөөнэй технологиие экономическа харилсаануудые нарижуулан һайжаруулгатай холбохо, ажахы эрхилэглын шэнэ онол аргануудые шудалһан кадрнуудые бэлдэхэ ба мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ гурим байгуулха хэрэгтэй. Ороной болон хилын саанахи эрхим предприятинуудта кадрнуудай стажировко гараха ябадалнуудые энээндэ оруулха ёһотой. Ажахын бодото тоосоон, арендэ, кооперацы болон мүнөөнэй кадрнуудэдэ эдеэ хоолой промышленностиин техническэ һэльбэн шэнэлэглын программын тон шухала хуби мүн. Энэмнай эдеэ хоолой промышленностьда бии байгаа үйлэдбэриин хүсэ шадалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэшье хэрэгтэй байна бшуу.

Мясокомбинат, һүнэй завод, хилээмэнэй завод, кондитерска фабрика, рыбокомбинат бүхэн, эдеэ хоолой бусад предприятинууд яажа худалнэб гэжэ түс бүридэнь тодорхойгоор хараха ёһотой. Гол шухалань гэхэдэ, хуниие үйлэдбэриин хэрэгсэлүүдтэй нягтаар холбохо, ажалша коллективүүдтэ тэдэниие арендэдэ үгэхэ ябадал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, гүрэнэй-арендниэ кооперативна нэгэдэлнүүдые байгуулха, хаа хаанагүй ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Энээнэй үндэһөөр сүлөөтэ ажалай худалмэрилэгшэдэ, социалис зөөриде бии байгаа хүсэ шадалай арга боломжонуудые хүгжөөн ашаглаха хэрэгтэй болоно.

Үйлэдбэриие эмхидхэлгын шэнэ түхэл маягуудые, эдеэ хоолой предприятинуудай, колхозууд болон совхозуудай, мүн тэрэшэлэн хадагалалгын ба наймаалалгын баазануудай кооперацы үргэнөөр хүгжөөлгэ зориргойгоор шидхэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ тэдэ ажахын тоосооной, подрядна болон арендиэ харилсаануудай үндэһөөр эмхидхэгдэхэ ушартай. Эдэмнай агрокомбинадууд, агрофирмэнүүд, кооперативууд, ассоциацинууд байжа болохо. Иимэ жэшээнүүд мүнөөшье үсөөн бэшэ юм.

Ороной эдеэ хоолой промышленностьда бүхыдөө 3 миллион хүн хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй үгэһэн продукциин ниитэ хэмжээн үнгэрһэн жэлдэ 141 миллиард түхэригэй болоо юм. Тиихэ зуураа энэ продукциинай бодото үдэр бүриин хэрэглэмжын продукци болоно гээшэ. Тэрэ ехэнхидээ соньет хүнүүдэй ажал хэхэ шадабариие, элүүр энхые да һанал бодолыень тодорхойдог байна ха юм.

Иимэ тобшолол хэхэ хэрэгтэй: болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудта худэлхэ ажалай хүндые, эдеэ хоол бэлдэгшэдэй мэргэжэлэй нэрэ хүндые али болохоор үүгэхэ хэрэгтэй. Харин хэзээ нэгэтэ энэмнай эгээл хүндэтэй хэрэг байгаа, үеһөө үедэ гэр бүлэ дотор тэрээнние хүндэлдэг байгаа ха юм. Эгээл һайн колбаса тиимэ городто гаргададаг, эгээл һайн хилэмэн —тэндэ, эгээл амтатай юумэ—тиимэ мастернууд гаргадаг гэһэн алдар суугай хэрбээ ябадай дунда бии болоо һаань, ямар һайхан байгаа гээшэб. Энээндэ хүрэхэ, энээниие түйлаха байһандамнай ямаршье һэжэг байхагүй.

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуд, партиин крайкомуд, обкомуудэдэ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай партийна организацинуудта анхаралаа шангадхаха уялгатай. Юрэнхыдээ томо ехэ заводуудһаа илгаанинь юуб гэбэл, эдэ эмхинүүд гол түлэб үсөөн үйшүүдтэй байдаг гээшэ. Үнгэрхэдээ райкомуудайшье худалмэрилэгшэд ходоодоо тиишэ ошохо харгы зам мэдэдэггүй. Мүнөө үеын эрилтэнүүдэй үндэһөөр худалмэрэ хубилган шэнэдхэхэдэнь, үйлэдбэри дээрэ тэдээндэ даалгагдаһан хэрэгэй түлөө коммунистнуудай харюусалга дэгэшэлүүлхэдэнь, энэ тон шухала һалбаринив партийна организацинуудта туһалха хэрэгтэй.

Мүнөө олохон талаараа дамжан ороллын үе саг боложо байна. Совет болон ажахын зураганууде халажа байнгүй, партийна комитедүүд партиин аграрна политика бодото дээрэнь бэелүүлгые хангаха, нэн түрүүн коммунистнуудаар дамжуулан, энээниие бэелүүлхэ ёһотой. Мүнөө экономическа ба социальна асуудалнуудые хайшан гэжэ, ямараар шидхэхэнэнээ партиин нэрэ хүндэ гол түлэб тодорхойлогдодог байна.

Бүхы шатын Советүүдые али бүхы талаарнь бэлэдхүүлхэ, мэдэлэйнгээ газар нютагуудта бүриин эрхэтэй ээзэд болоогодонь, тэрэ тоодо хүн зониие эдеэ хоолой үйлэдбэриин хангахадань, тэдэнэртэ дары туһалха эзэргэтэй. Профсоюзай, комсомолой организацинууд эдэ ажамидаралта шухала асуудалнуудые шидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн таваадаг бүхы хэрэгсэлнүүд эдеэ хоолой индустриие хүгжөөхэ хэрэгтэй харуулалгада гүйсэд элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ тоолонобди. Эндэ ёһотойл бүгэдэ арадай хиналта хэрэгтэй. Журналистнууд энэ асуудалаар һонирхохо аабза гэжэ этигэн найданабди. Ямар нэгэн асуудалаар ажал хэрэгээ хизаарлажа болохогүй. Худее ажахын үйлэдбэри, болбосоруулгын промышленность, эдеэ хоолой индустри, тусхай машина бүтээлгэ, капитальна барилга, хүдее нютагай социальна һалбари, олон миллион худэлмэришэд, колхозчиннууд, арендаторнууд, мэргэжэлтэд экономикын апраргна һалбарида ороно. Газараа хайшан гэжэ, яажа хаһалхаб, тарилга хэхэб гэжэ таряашаниие һургаха бэшэ, хэрин аграрна политика яажа зохёохоб, бэелүүлхэб, тэрэнэй шухала һалбаринуудые тодорхойлхоб, общество болон таряашадай аша туһые хараада абахаб, бэелүүлхэб гэжэ бодомжолхо гэжэ партиин, тэрэнэй хүтэлбэрилхы зургааануудай зорилго мүн. Эдэ бүхы асуудалнууд огоннитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ үргэнөөр харуулгадаха эзэргэтэй.

Мартын Пленумдэ бэлэдхэлэй үедэ, тус Пленум дээрэ, мүн КПСС-эй ЦК-гай үнгэргэһэн зүблөөнүүдтэ худее нютагай үйлэдбэриин хүрсэ шадалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэдэшье хэрэгтэй байна бшуу.

Мясокомбинат, һүнэй завод, хилээмэнэй завод, кондитерска фабрика, рыбокомбинат бүхэн, эдеэ хоолой бусад предприятинууд яажа худэлнэб гэжэ түс бүридэнь тодорхойгоор хараха ёһотой. Гол шухалань гэхэдэ, хуниие үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэй нягтаар холбохо, ажалша коллективүүдтэ тэдэниие арендэдэ үгэхэ ябадал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, гүрэнэй-арендниэ кооперативна нэгэдэлнүүдые байгуулха, хаа хаанагүй ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Энээнэй үндэһөөр сүлөөтэ ажалай худэлмэрилэгшэдэ, социалис зөөриде бии байгаа хүсэ шадалай арга боломжонуудые хүгжөөн ашаглаха хэрэгтэй болоно.

Үйлэдбэриие эмхидхэлгын шэнэ түхэл маягуудые, эдеэ хоолой предприятинуудай, колхозууд болон совхозуудай, мүн тэрэшэлэн хадагалалгын ба наймаалалгын баазануудай кооперацы үргэнөөр хүгжөөлгэ зориргойгоор шидхэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ тэдэ ажахын тоосооной, подрядна болон арендиэ харилсаануудай үндэһөөр эмхидхэгдэхэ ушартай. Эдэмнай агрокомбинадууд, агрофирмэнүүд, кооперативууд, ассоциацинууд байжа болохо. Иимэ жэшээнүүд мүнөөшье үсөөн бэшэ юм.

Ороной эдеэ хоолой промышленностьда бүхыдөө 3 миллион хүн хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй үгэһэн продукциин ниитэ хэмжээн үнгэрһэн жэлдэ 141 миллиард түхэригэй болоо юм. Тиихэ зуураа энэ продукциинай бодото үдэр бүриин хэрэглэмжын продукци болоно гээшэ. Тэрэ ехэнхидээ соньет хүнүүдэй ажал хэхэ шадабариие, элүүр энхые да һанал бодолыень тодорхойдог байна ха юм.

Иимэ тобшолол хэхэ хэрэгтэй: болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудта худэлхэ ажалай хүндые, эдеэ хоол бэлдэгшэдэй мэргэжэлэй нэрэ хүндые али болохоор үүгэхэ хэрэгтэй. Харин хэзээ нэгэтэ энэмнай эгээл хүндэтэй хэрэг байгаа, үеһөө үедэ гэр бүлэ дотор тэрээнние хүндэлдэг байгаа ха юм. Эгээл һайн колбаса тиимэ городто гаргададаг, эгээл һайн хилэмэн —тэндэ, эгээл амтатай юумэ—тиимэ мастернууд гаргадаг гэһэн алдар суугай хэрбээ ябадал дунда бии болоо һаань, ямар һайхан байгаа гээшэб. Энээндэ хүрэхэ, энээниие түйлаха бай һандамнай ямаршье һэжэг байхагүй.

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуд, партиин крайкомуд, обкомуудэдэ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай партийна организацинуудта анхаралаа шангадхаха уялгатай. Юрэнхыдээ томо ехэ заводуудһаа илгаанинь юуб гэбэл, эдэ эмхинүүд гол түлэб үсөөн үйшүүдтэй байдаг гээшэ. Үнгэрхэдээ райкомуудайшье худэлмэрилэгшэд ходоодоо тиишэ ошохо харгы зам мэдэдэггүй. Мүнөө үеын эрилтэнүүдэй үндэһөөр худэлмэрэ хубилган шэнэдхэхэдэнь, үйлэдбэри дээрэ тэдээндэ даалгагдаһан хэрэгэй түлөө коммунистнуудай харюусалга дэгэшэлүүлхэдэнь, энэ тон шухала һалбаринив партийна организацинуудта туһалха хэрэгтэй.

Мүнөө олохон талаараа дамжан ороллын үе саг боложо байна. Совет болон ажахын зураганууде халажа байнгүй, партийна комитедүүд партиин аграрна политика бодото дээрэнь бэелүүлгые хангаха, нэн түрүүн коммунистнуудаар дамжуулан, энээниие бэелүүлхэ ёһотой. Мүнөө экономическа ба социальна асуудалнуудые хайшан гэжэ, ямараар шидхэхэнэнээ партиин нэрэ хүндэ гол түлэб тодорхойлогдодог байна.

Бүхы шатын Советүүдые али бүхы талаарнь бэлэдхүүлхэ, мэдэлэйнгээ газар нютагуудта бүриин эрхэтэй ээзэд болоогодонь, тэрэ тоодо хүн зониие эдеэ хоолой үйлэдбэриин хангахадань, тэдэнэртэ дары туһалха эзэргэтэй. Профсоюзай, комсомолой организацинууд эдэ ажамидаралта шухала асуудалнуудые шидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн таваадаг бүхы хэрэгсэлнүүд эдеэ хоолой индустриие хүгжөөхэ хэрэгтэй харуулалгада гүйсэд элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ тоолонобди. Эндэ ёһотой бүгэдэ арадай хиналта хэрэгтэй. Журналистнууд энэ асуудалаар һонирхохо аабза гэжэ этигэн найданабди. Ямар нэгэн асуудалаар ажал хэрэгээ хизаарлажа болохогүй. Худее ажахын үйлэдбэри, болбосоруулгын промышленность, эдеэ хоолой индустри, тусхай машина бүтээлгэ, капитальна барилга, хүдее нютагай социальна һалбари, олон миллион худэлмэришэд, колхозчиннууд, арендаторнууд, мэргэжэлтэд экономикын апраргна һалбарида ороно. Газараа хайшан гэжэ, яажа хаһалхаб, тарилга хэхэб гэжэ таряашаниие һургаха бэшэ, хэрин аграрна политика яажа зохёохоб, бэелүүлхэб, тэрэнэй шухала һалбаринуудые тодорхойлхоб, общество болон таряашадай аша туһые хараада абахаб, бэелүүлхэб гэжэ бодомжолхо гэжэ партиин, тэрэнэй хүтэлбэрилхы зургааануудай зорилго мүн. Эдэ бүхы асуудалнууд огоннитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ үргэнөөр харуулгадаха эзэргэтэй.

Мартын Пленумдэ бэлэдхэлэй үедэ, тус Пленум дээрэ, мүн КПСС-эй ЦК-гай үнгэргэһэн зүблөөнүүдтэ худее нютагай үйлэдбэриин хүрсэ шадалые али болохоор үүгэхэ хэрэгтэй. Харин хэзээ нэгэтэ энэмнай эгээл хүндэтэй хэрэг байгаа, үеһөө үедэ гэр бүлэ дотор тэрээнние хүндэлдэг байгаа ха юм. Эгээл һайн колбаса тиимэ городто гаргададаг, эгээл һайн хилэмэн —тэндэ, эгээл амтатай юумэ—тиимэ мастернууд гаргадаг гэһэн алдар суугай хэрбээ ябадал дунда бии болоо һаань, ямар һайхан байгаа гээшэб. Энээндэ хүрэхэ, энээниие түйлаха бай һандамнай ямаршье һэжэг байхагүй.

Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуд, партиин крайкомуд, обкомуудэдэ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай партийна организацинуудта анхаралаа шангадхаха уялгатай. Юрэнхыдээ томо ехэ заводуудһаа илгаанинь юуб гэбэл, эдэ эмхинүүд гол түлэб үсөөн үйшүүдтэй байдаг гээшэ. Үнгэрхэдээ райкомуудайшье худэлмэрилэгшэд ходоодоо тиишэ ошохо харгы зам мэдэдэггүй. Мүнөө үеын эрилтэнүүдэй үндэһөөр худэлмэрэ хубилган шэнэдхэхэдэнь, үйлэдбэри дээрэ тэдээндэ даалгагдаһан хэрэгэй түлөө коммунистнуудай харюусалга дэгэшэлүүлхэдэнь, энэ тон шухала һалбаринив партийна организацинуудта туһалха хэрэгтэй.

Мүнөө олохон талаараа дамжан ороллын үе саг боложо байна. Совет болон ажахын зураганууде халажа байнгүй, партийна комитедүүд партиин аграрна политика бодото дээрэнь бэелүүлгые хангаха, нэн түрүүн коммунистнуудаар дамжуулан, энээниие бэелүүлхэ ёһотой. Мүнөө экономическа ба социальна асуудалнуудые хайшан гэжэ, ямараар шидхэхэнэнээ партиин нэрэ хүндэ гол түлэб тодорхойлогдодог байна.

Бүхы шатын Советүүдые али бүхы талаарнь бэлэдхүүлхэ, мэдэлэйнгээ газар нютагуудта бүриин эрхэтэй ээзэд болоогодонь, тэрэ тоодо хүн зониие эдеэ хоолой үйлэдбэриин хангахадань, тэдэнэртэ дары туһалха эзэргэтэй. Профсоюзай, комсомолой организацинууд эдэ ажамидаралта шухала асуудалнуудые шидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн таваадаг бүхы хэрэгсэлнүүд эдеэ хоолой индустриие хүгжөөхэ хэрэгтэй харуулалгада гүйсэд элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ тоолонобди. Эндэ ёһотой бүгэдэ арадай хиналта хэрэгтэй. Журналистнууд энэ асуудалаар һонирхохо аабза гэжэ этигэн найданабди. Ямар нэгэн асуудалаар ажал хэрэгээ хизаарлажа болохогүй. Худее ажахын үйлэдбэри, болбосоруулгын промышленность, эдеэ хоолой индустри, тусхай машина бүтээлгэ, капитальна барилга, хүдее нютагай социальна һалбари, олон миллион худэлмэришэд, колхозчиннууд, арендаторнууд, мэргэжэлтэд экономикын апраргна һалбарида ороно. Газараа хайшан гэжэ, яажа хаһалхаб, тарилга хэхэб гэжэ таряашаниие һургаха бэшэ, хэрин аграрна политика яажа зохёохоб, бэелүүлхэб, тэрэнэй шухала һалбаринуудые тодорхойлхоб, общество болон таряашадай аша туһые хараада абахаб, бэелүүлхэб гэжэ бодомжолхо гэжэ партиин, тэрэнэй хүтэлбэрилхы зургааануудай зорилго мүн. Эдэ бүхы асуудалнууд огоннитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ үргэнөөр харуулгадаха эзэргэтэй.

Мүнөө олохон талаараа дамжан ороллын үе саг боложо байна. Совет болон ажахын зураганууде халажа байнгүй, партийна комитедүүд партиин аграрна политика бодото дээрэнь бэелүүлгые хангаха, нэн түрүүн коммунистнуудаар дамжуулан, энээниие бэелүүлхэ ёһотой. Мүнөө экономическа ба социальна асуудалнуудые хайшан гэжэ, ямараар шидхэхэнэнээ партиин нэрэ хүндэ гол түлэб тодорхойлогдодог байна.

Бүхы шатын Советүүдые али бүхы талаарнь бэлэдхүүлхэ, мэдэлэйнгээ газар нютагуудта бүриин эрхэтэй ээзэд болоогодонь, тэрэ тоодо хүн зониие эдеэ хоолой үйлэдбэриин хангахадань, тэдэнэртэ дары туһалха эзэргэтэй. Профсоюзай, комсомолой организацинууд эдэ ажамидаралта шухала асуудалнуудые шидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн таваадаг бүхы

(Үргэсхэл. Эхиниинь 2-дохи нюурнуудта).

удаан жэлнүүдтэ олон ехэшье, багашье — эд дээрэһээ Астрахаталаархайгаар бэшэ, область Россин огород гэлжэ дээрэмэ зам рэн хэмжээгээр Астраханиин обкомэй секретарь И. Н. хэлэбэ. Помидор, ерлон бусад продукци хээгээр ехэнхидээ гаранхаа, АПК-гай ойные эндэ хэлэһэн пламда даалгаха Городой бусад болон эмхи зуураа хитэй хабаадалгы оорынгөө предприбэн шэнэлһэн дүй хай Московско обковско талханай директор З. Д. Тиихэдээ продукциин хоолоо хэрэгтэй. Гэбэшье бүхы шухала шидхэдээгүй бай

Суглаанда ха хандажа, үгэ хэлэ хэлэбэ: «Зал Рус рахада, бултадаа тэйшүүл, эхэнэрнүү хэн байна. Харин промышленностьда дэй дүрбэнэй гуй — эхэнэрнүүд. тоогоой нөөргөө б мүнөөдэр зүбшэгд асуудал үнинэй хэй байха һэнэ. Эртай,— нигэжэ үгынбарин тон хурса асуудалнууд улам лэгдэнэ. Һалбаан ажал хүндэгүйшэгэ Тухеэрэлгэнүүдэй байхада тэдэнэй улам дээшэлжэ бэ та үгэ хэлэгшэ хараал хандулба. ложо үйлэдбэриие дые һэльбэн шэнэ нические талаар сэжүүлгын, капит һабаридлгын хэмжэ гэ номолого болоно.

Литвагай ССР-эй нүүдэй Советэй В. В. Сакалаускас бэ. Республика лулуудаг промы үйлэдбэриин хүсэ жөөлгэд үүгэхэ ри юундэ дүүрэн данагүйбэ гэхэдэ подрядна эмхи хэмнэ ехэ ажа бэшэ, харин гаг даа наймаанай технологи рэлгэнүүдые хэ ха хэлсэнүүдые унжагаадуулна.

Буйлуулдаг хүгжэлтэдэ гол хэдэ, ганса хүсэ бэшэ, харин хүдее хэй эдые гүнэгэ гые хангаха мүн үйлэдбэри байгу гэжэ. Орон д шэглэлэгэр хүдэлм дажа байһанинь нэжэг түрэхэ ёһо Тезд машина бүтэ стерствэнүүдтэ эн жегайруулагдана. мэнээ республи нотагай промышлэн приятинууд болошаахадаа харюусалцинуудые буйлуулна ёһотой. Хэлсээнэй

Үгэ хэлэгшэ х далнуудта гол а дуулаа. Тэрэнэй дэнэ һүүри бии, лапшаатай шуушеөшье аажа Гол шалгагаанууд гэтэ бэшэ м ояшадай сэдэ нэжэг түрэнэ. Н ажахынуудай о талбэрилэгшэдэй гэжэлэтэдэй, мүн бэрнин районн шанга эсэргүүсэ Газар таряашаг сагта, үг залгаа жуулгадаха эрэ ёһотой гэжэ үг лэбэ.

Пүгэсхэлэ

ХУДЭЛМ СТО

омотив-ваган зайна водой 16-дахи сто- робобди. Нэн тү- хоолойнь меню бэшэгдэнэхэй. Капустын, го- лапшаатай шу- рагу, тахяагай мя- бусад яһала олон хоол эндэ бэшэ- Унэ сэнгынь хямд у болохогүй. Жэ- гуляш 26 мүнгэтэ, 7—20 мүнгэтэ, та- н 45 мүнгэтэ гэ-

ЛХЕЭ ХОЛБОО

епард-16» гэжэ тухеэрэлгэ хэдэ- гуршада «Лэтрыб- элые дэлхэйн оке- хубида ябаһан й холбодог болоо

ӨН КПСС-эй ЦК-да БОЛОҺОН ЗҮБЛӨӨН

лалгада оруулха хэ
гахын тула ашаглал
лагдаха барилгануу
рэлгэ хэрэгсэлнүүдэ
гоо хангаха шухала
хэлэгшэ тоолоно. Э
тайзрхайгаар бэшэ,
гэлжэ дээрэнь за
рэн хэмжээгээр
һаань, һайн байгаа.
баринуудай үйлэдв
ектнүүдые бариха
рилгын эмхинүүдые
лангүй, АПК-гай
дые барихыень СС
планда даалгаха ш
Городой бүсад
болон эмхи зургаан
хитэй хабаадалгын
ерынгөө предприя
бэн шэнэлһэн дүй
хэй Московско обл
ковско талханай
директор З. Д.
хөөрэбэ. Гэбэшье
бүхы шухала
шинджэгдээгүй бай
Суглаанда хэ
хандажа, үгэ хэлэ
хэлэбэ: «Зал ру
рахада, бултадаа
тэйшүүл, эхэнэрнүү
хэн байна. Харин
промышленностьда
дэй дүрбэнэй гур
— эхэнэрнүүд.
тоогой һөөргөө б
мүнөөдэр зүбшэгд
асуудал үнинэй
хэй байха һэн».
баринн тон хурса
асуудалнууд улам
лэгдэнэ. Һалбари
ажал хүндэгүйшэй
Түхеэрэлгэнүүдэй
байхада тэдэнэй
улам дээшэлжэ б
та үгэ хэлэгшэ х
харал хандүлбэ.
ложо үйлэдбэрин
дые һольбэн шэнэ
ническэ талаар ш
сэгжүүлгын, капит
һабаригын хэмжэ
гэ һомололго б
болоно.
Литвагай ССР-эй
нүүдэй Советэй
Б. В. Сакалаускас
бэ. Республика
луулдаг промы
үйлэдбэрнин хүсэ
жөөлгэдэ үгтэнэй
ри юундэ дүүрэн
данагүйб гэхэдэ
подрядна эмхи
хэмнэ эхэ ажа
бэшэ, харин гада
даа наймаанай
нууд технологич
рэлгэнүүдые худ
ха хэлсэнүүдые
үнжагайруулна.
Буйлуулдаг
хүгжэлтэдэ гол
хэдэ, ганса хүсы
бэшэ, харин худөө
хэй эдые гүнзэгыг
гые хангаха мүнө
үйлэдбэри байгу
гэшэ. Орон до
шэглэлээр худэлм
дажа байнаннинь
Тэдэ машина бүтэ
стерствэнүүдтэ эн
жегайруулагдана.
мэйэ республик
нютагай промышл
приятинууд боло
цинуудые бүйлуу
приятинуудта хэр
зүйлэй түхеэрэлг
рэгсэлнүүдые бэ
бэдэрнэбди, энэм
сөөр хэгдэдэг
хэмжээе бага
олгоно.
СССР-эй М
«Энергомаш» гэ
терска бюрогой
ахамад конструкт
довский үгэ хэлэб
шада 25 тонно һ
шэнжэтэй сепа
зохёохо гэһэн д
дэ үгтэнхэй. Том
дуудта нимэ хус
торнуудтай һүн
дууд байха ёһото
шэл дэлхэйн ор
Мүнөө гурбан т
тор бэлэн болго
тябрь һарада һ
шаад, олоорны т
хэ түсэбтэйбди.
Энэ сепаратор
тэрэнэй хүсые
раалгадаһаанһаа
ехэ болгохо зор
на. Энэннине б
дахабди гэжэ үгэ
дүүлбэ. Эндэ хо
үнэ сэнтай юумэ
оролдоһоной
ажахын продукц
шэнэ техникэ зо
түрүү н тэрэнэй
шадал, бата на
хыень хангаха г
Грузиин ССР-
нүүдэй Советэй
нэгэдэхи орлого
промой түрүүлэг
ладэе бүйлуулда
ленностиие хүгж
республика дот
байһан худэлмэр
лээд, энэ һалбар
биланнууд үш
тэмдэглэбэ.
Үгэ хэлэгшэ а
далнуудта гол а
дүүлаа. Тэрэнэй
дэһэ һуури би
үүшөөшье аажки
Гол шалтагаануу
гэтэ бэшэ м
ряашадай сэдьх
Үнэ сэнгынь хямда
у болохогүй. Жэ
һэжэг түрэнэ. Н
ажахынуудай оло
талбэрилэгшэдэй
гэжэлтэдэй, мүн
барин районно
шанга эсэргүүсэ
Газар тарааһан
сагта, үг залгаа
жуулагдаха эрхэт
ёһотой гэжэ үгэ
лэбэ.
(Түгэсхэлэ

(Түгэсхэлэ. Эхиниинь 2-дохи нюурнуудта).

удаан жэлнүүдтэ олон
ехэшье, багашье —
д дээрэһээ Астраха-
область Россин огород
олэгдэдэг байһан гэзд
Астраханиин обко-
дахи секретарь И. Н.
хэлэбэ, Помидор, ер-
лон бүсад продукци
жэгээр ехэнхидээ га-
рэһээ абамсаараа үг-
сайные эндэ хэлэһэн
Тэзд үргүүлһэн урга-
процент хүрэтэр гэзар
хосордог, тиихэдэ 10
охуу процентнь зөөхэ
сордог байгаа. Мүнөө-
үйлуулгын һалбарие
шэнэдхэхэ бэшэ, ха-
нэдэр байгуулха тухай
шухала. Олонхи про-
а түбүүдтэ холодиль-
бин аад, тэндэ хэхэ
нь үгы байдаг гэжэ үгэ
хэлэбэ. Харин ургаса
газарта тад ондоо
овощ бин аад, хэхэ
олдодоггүй.
республика хэдэн
нүүдтэ союзна про-
остин олонхи һал-
ай, тэдэнэй тоодо
ой, түүхэй эдэй баа-
тоологдодог байһан.
энэ мүнөө зүбшэг-
ан асуудал тон ехэ
ртай,— иигэжэ үгын-
дэ Казахай ССР-эй
үүдэй Советэй Ту-
н нэгэдэхи орлогшо
ын госагропромой
э Э. Х. Гукасов хэ-
рэнэй тоолоһоной
ондо бүхы түсэбүү-
эгдэшье һаань, про-
луулха хэрэглэмжын
40 процентнь хан-
йна.
нь хэлэхэдэ, тохёол-
дые хубилгаха ал-
гдэнэ. Гэбэшье бүй-
һалбаринуудай мате-
хническэ үндэһэ
бэхижүүлгын мүнөө
эрэлгэнүүдэр хан-
байһанһаа болоно.
а. СССР-эй ВДНХ-
дэр нэгэдэһэн выс-
ог дээрэ ганса хэ-
хэрэгтэйб гэжэ хэл-
хэсэгэнүүдые үгэ-
хэлсэнүүд баталаг-
ха гэжэ тэрэ хэлэбэ.
Арадай депутадуу-
дын үедэ промыш-
н оборонно һалба-
рынгөө эрдэм ухаа-
гаар арадай ажахы-
туйлалгануудые нэб-
туйлалга гэһэн этин-
д мэдүүлэгдэнэн бай-
инобщемашай «Юж-
дэбэрнин нэгэдэлэй
үгэлгын генераль-
ктор В. Ф. Уткин хэ-
дэлхэйн эгэзин дээ-
нэй, тэрэннһаэшье
ертай агрогадуудые
аргатайбди, энэ
һэжэг түрэхэ ёһо-
гэн продукци гер-
енеральна конструк-
нютагай промышл
элэн болоһоо про-
приятинууд боло
аахадаа хэрэгсэл-
ёһотой. Хэлсээнэй

ехоор дамжуулан үгэхэ жүрам
мүн баһа шухала. Эндэ жу-
рёмтай болоогүй һаа, ямар-
шье телеграманууд туһалха-
гүй. Энэ асуудалые политиче-
ческэ асуудал гэжэ сэгнэхэ
хэрэгтэй. Ганса даабари үгэһэн
документнүүдээр бэшэ, пар-
тийна һэшхэлэйнгээ ашаар энэ
хэрэгээ һайжаруулха байнабди.
Богонихон саг соо тон ороо
бүйлуулгын комплекснуудые
зохёон байгуулха ондоо хэр-
гы замууд үгы.

* * *

Зүблөөнэй дүнгүүдые М. С. Горбачев согсолбо. Тэрэ иигэ-
жэ хэлэбэ:

Нүхэдүүд! Зүблөөнэй түгэс-
хэлдэ, мүнөөдэр болоһон уул-
залгада эндэ үнгэргэһэн хөө-
рэлдөөндэ нэн түрүүн поли-
ческэ гүнзэгы шухала сэг-
нэлтэ үгэхэ хүсэлэнтэйб. Хөө-
рэлдөөнэй аша туһатайшье,
гүнзэгы удха шанартайшье
байгаа гэжэ һанаанаб гэбэшье
сэхынь хэлэхэдэ, сэдьхэлэй ха-
неагүйбди. Юундэб гэхэдэ,
манай ороной социально-эко-
номическа оршон байдалай
хүшэр хүндэ байһые бүхы нү-
хэд мэдэрнэгүй гэжэ һанаг-
деба.

Хүн зоной эрилтэнүүд улам
үргана. Тэдэнэр һаа байгуу-
лагдаһан эзэсэгай зургаануу-
һаа, партийнаа, манай кадр-
нуудыһаа зүбилган шэнэдхэл-
гын бүхы шэглэлнүүдээр эрид
шанга һайн хубилалтануудые
хүлеэнэ, нэн түрүүн арад зо-
ной үдэр бүриин эрилтэ хэрэг-
лэмжэнүүдтэ хабаатай һалба-
ринуудта. Арадай депутадуу-
дай съезд дээрэ болоһон хөө-
рэлдөө мүнөө дебтахагүйб.
Тэрэннине таанад һайн мэдэ-
нэт. Энэзэнтэй холбоотойгоор
бодоходо, эдэ хоол тухай
асуудалтай холбоотой мүнөө-
дэрэй хөөрэлдөөн мүнөө үе
сагай оршон байдалай эрил-
тын ёһоор үнгэрөө гэжэ һа-
нанагүйб. Юрэнхыгөөр хэлэ-
хэдэ, нүхэдүүд, ороной хүтэл-
бэридэ, һалбаринуудые хүтэл-
бэрилдэг, республикануудые,
хизаарнуудые, областьнуудые,
районуудые, предприятинуу-
дые толгойлдог менай кадр-
нуудта общественай ажабайда-
лай тодорхой асуудалнуудые
шинджэлгэдэ саг багаар үгтэ-
нэ.
Зарим ушарта хэрэг байдал
зэһэржа, һайжержа байна гэ-
жэ хүн зон харака. Энэ бүхэ-
ли һалбаринуудые, республи-
кануудта, областьнуудта ха-
бгатай. Мүнөөдэрэйшье зүб-
лөөн зэннинне батедхена. Гэ-
бэшье орон доторхи байдал
адли тэгшэ бэшэ. Менайда
үшөө хуушан ёһоороо бодо-
хо, хүдэлхэ ушарнууд дебаг-
даагүй. Ушэр тиимэһээ эдэб-
хитэй ажал ябуулгын энэ ба-
гахан ол тирогүүд бүхы бай-
дые абэрнагүй. Ажал хэрэ-
гүүдтэмнай шухала хэрэгтэй
дебшалта үшөө үгы байнаар.
Зарим ушарта һуладаһаншье
байха юм. Энэзн тухай мүнөө-
дэр ЦК-да партийна ёһо гу-
римаар орон дотор, республи-
кануудта, областьнуудта,ал-
бан зургаануудта, предприя-
тинуудта, хэрэгсэлгэтэй учес-
тогуудые толгойлдог комму-

нистнуудта сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.
Олонхи асуудалнууд түбэй хэмжээгээр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ бидэндэ эли. Тэдэнэй гол шухалань — ороной финансова байдалые һайжаруулга мүн болоно. Энэзэнгүйгөөр һайн хубилалтануудай боложо байһые, юумэнэй нэмэжэ байһые арад зон мэдэрхэгүй. Бидэ зөөриингөө хэмжээгээр ажаһууха ёһотойбди. Имеггүй ажал хэжэ олдоһон мүнгэ түлэхэ ёһотойбди.
Удаадахи шэглэл — менай дэлгүүрые тэнсүүритэй болгохо шухала. Үни удаан шиидхэгдэхэ асуудал, гэбэшье хэдыхэн һаранууд соо, жэл—жэл хахад соо шиидхэхэ асуудалнуудшье бии. Энэзэн тухай юундэ хэлэнэбши гэхэдэ, мүнөө дэлгүүрые эд бараагаар дүүргэхэ тухай асуудалнууд зүбшэгдэнэ. Һалбаринуудай, союзна албан зургаануудай зүгөөр бүхы юумэн хэгдэнэгүй. Гэбэшье тэдэнэй дурадхалнууд ехэнхидээ оршон байдалай табиһан эрилтэтэй адлирхуу. Харин республикануд, хизаарнууд областьнуудые абахада, зарим нүхэд дэлгүүрнүүдые эд бараагаар дүүргэхэ хэрэг тэдэнэйдэ бэшэ, харин хаанашьеб, ондоо газарта шиидхэгдэхэ шэгтэгэр тоолодог. Харин мүнөө олонхи һалбаринууд, нэн түрүүн хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленность, элдэб эрилтэ хэрэглэмжэ хангалга — эдэ бүгэдэ нютагай органнуудай мэдэлдэ үгтэнхэй ха юм.
Бултанай дэмжэлгээр, ажалша коллективүүдэй, ажахын болон регионуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үүсхэлээр экономикодо мүнөө бэлдүүлэгдэжэ байһан децентрализаци ганцашье ажахы эрхилхэ талаар бэеэ дааһан байдал болон эрхэнүүдые үргэдхэхэ бэшэ, мүн хэр эзргээр шиидхэгдэхыень манай обществын хүлеэжэ байһан асуудалнуудые шиидхэлгын түлөө харюусалгые улам дэвэлэлүүлхэ гэһэн удхатай гээшэ. Мүнөөдэр энэзн тухай юундэ хэлэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, түбэй зургаануудта ерэһэн олон бэшэгүүд болон хандалганууд соо ондоо хүнэй хэзүүн дээрэ һууха эрмэлзэл элөөр мэдэрэгдэнэ. Энэ эрмэлзэл мүнөөдэр бүриндэшөөгүй, харин үни сагһаа хойшо манай кадрнуудай һанаан бодолдо үндэһэлэнхэй. Экономикые, мүн политическэ байгууламжыешье хубилгахын тула мүнөө үеэ ехэ юумэн хэгдэнэ. Тиихэдээ эрхэнүүд нютагай органнуудта дамжуулагдана, шиидхэбринүүд ондоо хэмжээгээр абтадаг болоно. Зүгөөр бүхы юумэн хэгдэнхэй бэшэ аад даа. Гэбэшье мүнөө энэ шэлжэн ороглын шата дээрэ нютагай кадрнууд горитой юумэ бэе дээрээ даажа абаха ёһотой.
Тиимэһээ би эндэ хэлэнэб: мүнөөнэй энэ шатада бүхы ашаг үрэтэй онол арганнуудые, бүхы арга боломжонуудые, илангаяа кадрнуудтай, ажалша коллективүүдтэй ябуулалгадаг хүдэлмэридөө дүүрэнээр хэрэглэжэ байһан Витебскэ областиин партийна, совет органнууд «бурруугаар» хүдэлнэ. Тэдэнэр залан шууд харааа шугамаа тодорхойлоо, зохёоһон бүхы хэмжээнүүд тухайгаа олониитэдэ, ажалшадта үргэнөөр мэдээсээ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгын асуудал шиидхэхэ талаар нэмэлтэ нөөсэ арга боломжонуудые тодоруулан хэрэглээ. Харин энэ область тиимэшье ехэ бэшэ. Гоеогоод яахамнайб. Витебскдэ дутуу дунданууд үшөөл олон, гэбэшье эндэ һайн хубилалтанууд болоно, тодорхой дүнгүүд түйлагдана.
Бусадшье олон жэшээнүүдые эндэ дурдажа шадаха һэм. Олон газарта эдэбхи үүсхэлтэй хүдэлмэри ябуулагдана, зорилгонууд зүбөөр табигдана, кабинедүүд соо бэшэ, харин арад зонтой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, иимэ газарнуудта зониие хангаха талаар һайн хубилалтанууд түйлагдана гээшэ. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, нүхэдүүд, манай хүдэлмэриие үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаха, бүтэмжэтэй шэглэлнүүдые тодорхойлжо, алхам алхамаар гараһан асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй.
Үшөө дахин дабтанаб, зайлуулашагүй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бидэнэртэ багахан саг үгтэнхэй. Тиимэһээ мүнөө зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, энэннине мэдэрээгүй үшарнууд үзэгдэжэ, һанасемни зобоогоо. Минии мүнөө хэлээшэ тухай бодожо үзыт. Олон юумэ хубилгахын, ажалаа эршэдхэхын, хэрэгээ бодотоор эмхидхэлгэ дэлгэрүүлхын түлөө бодожо үзыт. Энэ нэгэдэхеэр.
Саашань. Урдань абтаһан шиидхэбринүүдэйнгээ дүүргэлтые шалгангаа, эдеэ хоолой индустриин үндэһэ һуурин хүгжэлгэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ гэжэ партийн Центральна Комитедтэ мүнөөдэр шиидэбэбди. Иигээд абаад харахада, энэмнай ажахын лэ асуудал мэтэ байна. Үгы, нүхэдүүд, бидэнэр энэзндэ политическэ удха шанар олгонобди. Үнэн дээрээ тиимэл ха юм. Нээрээшье эдеэ хоолой зуйлнүүдэй хомор байһан ушарһаа мүнөөдэр общество дотор социальна шахардүү байдал тогтонхой. Тиихэдээ арад зон тон зүбөөр асуудал табина: энэ асуудал ямаршьеб холын сагта бэшэ, харин һаяын сагта шиидхэхэ шухала.
Энэ замдамнай хэдэн жэл соо бэлүүлэгдэхэ хэмжээнүүд бии. Тиигэжэ уададахи табан жэлдэ гү, али арбан дүрбэдэхиин эхиндэ дүнгүүдынь харагдаха юм. Энэ хадаа үйлэдбэриие гүнзэгыгөөр шэндхэлгэтэй, материально-техническэ үндэһэ һуури хүгжөөлгэтэй болон бусад асуудалнуудтай холбоотой. Эндэ улам гүнзэгырүүлжэ, бүхы асуудалнуудые тоолохогүйб.
Гэбэшье зайлуулашагүй шухала алхамуудые хэжэ, һаяын сагта ашаг үрэ абаха хэрэгтэй.
Худөөдэхи экономическа харилсаануудые шэнэдхэн хубилгажа, ажаллаха, бэеэ дааһан байдалаа һайнаар хэрэглэхэ, эдэбхи үүсхэл гаргаха үргэн арга боломжо хүнүүдтэ олгохо гээшэ түрүүшын эзлжэндэ хэгдэхэ алхамуудай нэгэн гээд уридшалан хэлэхэ байнаб. Нютаг бүхэнэй, ажахы бүхэнэй эрхэ байдалда, ёһо заншалнуудые болон экономикын бодото байдалые харадда абан тааруулагдаһан ажахы эрхилэлгын шэнэ түхэл янзануудта бүруугаар хандалые дийлэгүй һаа, худөөдэхи экономическа харилсаануудые шэнэдхэн хубилгажа бирахагүйбди. Эдэ бүгэдые бэлүүлхэдэмнай ондоо техникэ, ондоо оньһон түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй юм ааб-за. Эдэ асуудалнуудые һайнаар бодожо үзөөд, түргэнөөр шиидхэхэ шухала.
Эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэ болгоходомнай горитой нэмэри үгэхэ хэмжээнүүдэй дунда нэрлэхэдэ, гэр бүлын, хубиин ажахынуудай нөөсэ арга боломжонуудые газар бүхэндэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал мүн болоно. Энэ хадаа эгээл богони зам болоно, нүхэдүүд. Белорусиин, Казахстанай, Прибалтикын республикануудай дүй дүршэл, иигэжэ хэлэхэдээ, хараада абанаб. Эндэ арад зондоо туһалжа, хубиин хэрэглэмжэдэ байһан мал олошоруулха, тэдэнниие тэжээлээр хангаха талаар зохистой байдал тогтооһон байха юм. Эдэ бүгэдын ашаар продукци абалга гансата дээшэлээ. Хубиин ажахынуудые хүгжөөхэ талаар Омско областьдо ехэ юумэн хэгдэнэ. Энэзн тухай биднэр нэгэтэ бэшэ хөөрэлдэһэн байхабди. Эндэ таряашанай хорой соо эгээл олон мал байдаг. Эдэ бүгэдэ колхоз болон совхозуудтай нягтаар нэгэдүүлэгдэнэ, бэе бэедээ нүдөөлнэ, тиигэжэ хүдөө нютагай юрэнхы нөөсэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ арга боломжо олгоно. Эдэ бүгэдэ экономическашье, политическэшье талаһаа ойлгосотой.
Хубиин ажахынуудые ороной номнай бүхы нютагуудта дэмжэхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэй. Мини һанахада, хара хүрьһэтэй газараар баян Кубаньдашье зондо арендээр газар үгэжэ болохо. Эндэ севооборудойшье газар хэрэглэжэ болохоор байна. Хубиингаа хамһабариин ажахыда нэгэ гектар газар үдөөдэ ажаһуургша абаха дурэтай байна гү? Абаад, хэрэглэг. Уһалагдадаг газарай талаар нэгэ бага ондоо байдал үзэгдэхэ ааб даа. Тэндэ сотко бүхэн бүридхэлдэ абтанхай ха юм. Тиигэбэ яабашье эндэшье арендэдэ үгэхөөр участогуудые олохо хэрэгтэй. Үгы гээ һаа, Казахстан абажа харая. Эндэ арендэ талын райнуудта дэлгэрэнхэй. Хонишод сэдьхэлээ хананхай. Тэндэһээ мэнэ һаяхан депутадууд бусажа ерээд, энэзн тухай намда хөөрөө. Хубиин ажахы хүгмэн һуурияа оложо, продукци үйлэдбэрилгэ болон шанарыень дээшэлүүлгэ бултанай хэрэг болохо байна гээшэ.
Совет засаг газарай эзэн байха ёһотой гээд асуудал тон зуб табигдана гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Энэ ушарта газар арендэдэ абахаяа хүсэг шэд дэмжэлгэ үзөөгүй һаа, совет засагай зургаануудта асуудалаа эсэслэн шиидхэхэ аргатай болохо бшуу. Хэрбээ иимэ юумэ хээгүй һаа, арендэдэ болон ажахы эрхилэлгын шэнэ түхэл янзануудта бүруугаар хандалые дийлэгүй һаа, худөөдэхи экономическа харилсаануудые шэнэдхэн хубилгажа бирахагүйбди. Эдэ бүгэдые бэлүүлхэдэмнай ондоо техникэ, ондоо оньһон түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй юм ааб-за. Эдэ асуудалнуудые һайнаар бодожо үзөөд, түргэнөөр шиидхэхэ шухала.
Эдеэ хоолой нөөсэнүүдые ехэ болгоходомнай горитой нэмэри үгэхэ хэмжээнүүдэй дунда нэрлэхэдэ, гэр бүлын, хубиин ажахынуудай нөөсэ арга боломжонуудые газар бүхэндэ үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал мүн болоно. Энэ хадаа эгээл богони зам болоно, нүхэдүүд. Белорусиин, Казахстанай, Прибалтикын республикануудай дүй дүршэл, иигэжэ хэлэхэдээ, хараада абанаб. Эндэ арад зондоо туһалжа, хубиин хэрэглэмжэдэ байһан мал олошоруулха, тэдэнниие тэжээлээр хангаха талаар зохистой байдал тогтооһон байха юм. Эдэ бүгэдын ашаар продукци абалга гансата дээшэлээ. Хубиин ажахынуудые хүгжөөхэ талаар Омско областьдо ехэ юумэн хэгдэнэ. Энэзн тухай биднэр нэгэтэ бэшэ хөөрэлдэһэн байхабди. Эндэ таряашанай хорой соо эгээл олон мал байдаг. Эдэ бүгэдэ колхоз болон совхозуудтай нягтаар нэгэдүүлэгдэнэ, бэе бэедээ нүдөөлнэ, тиигэжэ хүдөө нютагай юрэнхы нөөсэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ арга боломжо олгоно. Эдэ бүгэдэ экономическашье, политическэшье талаһаа ойлгосотой.
Хубиин ажахынуудые ороной номнай бүхы нютагуудта дэмжэхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэй. Мини һанахада, хара хүрьһэтэй газараар баян Кубаньдашье зондо арендээр газар үгэжэ болохо. Эндэ севооборудойшье газар хэрэглэжэ болохоор байна. Хубиингаа хамһабариин ажахыда нэгэ гектар газар үдөөдэ ажаһуургша абаха дурэтай байна гү? Абаад, хэрэглэг. Уһалагдадаг газарай талаар нэгэ бага ондоо байдал үзэгдэхэ ааб даа. Тэндэ сотко бүхэн бүридхэлдэ абтанхай ха юм. Тиигэбэ яабашье эндэшье арендэдэ үгэхөөр участогуудые олохо хэрэгтэй. Үгы гээ һаа, Казахстан абажа харая. Эндэ арендэ талын райнуудта дэлгэрэнхэй. Хонишод сэдьхэлээ хананхай. Тэндэһээ мэнэ һаяхан депутадууд бусажа ерээд, энэзн тухай намда хөөрөө. Хубиин ажахы хүгжөөхэ арга боломжо зондо олгохо талаар юрэнхы политическэ хандаса мүнөө бидэнэртэ бүрилдэн бии болонхой. Тиимэһээ бодото ажал ябуулгадаа энэзиһээл улам-жалха хэрэгтэй.
Продукци абалгые ехэ болгохо болон шанарыень, һайжаруулха талаар түргэн дүнгүүдые түйлалгын богони болон ашаг үрэтэй үшөө нэгэ зам юун болоноб гэхэдэ, продукци болбосоруулха, хадагалха, шэрэхэ болон худалдаха хэрэг мүнөө сагай эрилтэнүүдтэй тааралдуулха зам мүн болоно. Мүнөөдэр үгэ хэлэһэн хүнүүд эрхим эмхидхэлтэй ажахынууд, агрокомбинадууд продукциингаа 20 хүрэтэр процентыень гээнэ гээд тэмдэглэнэ һэн. Продукци багсалха юумэнүүдые үйлэдбэрилгэтэй холбоотой ехэ бэшэ хусэ гергаһанай, материальна гергаша хэһэнэй ашаар гансал Астраханиска область 100 мянган тонно овощ нэмэлтэ болгон, Москвада үгэжэ шадаха байна. Ондоо областьнуудтай, республикануудтай хамтаржа, москвичуудай аша түйлада зорюулжа, эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ айхабтар ехэ арга боломжонууд ниислэл хотодомнай бии.
Болбосоруулгын һалбари хүгжөөхэ талаар абтаһан тогтоолнуудай хэр зэргээр бэлүүлэгдэжэ байһаниие шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, тубтэшье, нютагуудташье ажал ябуулга һуулаар ябуулагдана гэжэ хэлэхэ байнаб.
Тубтэ юундэ иимэб? Юуб гэхэдэ, үгтэнэн капитальна һомологнуудаа ашаглалгые уридшалан дүүргэжэ эхилэгшэдтэ Госплан олон юума дүүгаар үгөө за юм. Шэнэ техникэ зохёохо болон тэрэниие олоор гаргалгые эмхидхэхэ талаар хүдэлмэриеэ олон министерствэнүүд удааруулаа, шанарай талаар олон асуудалнуудые шиидхээгүй, зарим ушарнуудта хуушаһан тухеэрэлгэнүүдые хэрэглээ, АПК-да зорюулагдаһан продукцидаа дан ехэ сэн тогтоогоо. Энэ тааремжагүй хэрэг. Иимэ хандасые аграрна һалбарида анхаралаа хандуулга гээд иэрлэжэ болохогүй. Союзай хэмжээгээр эдэ бүгэдые хубилгаха хэрэгтэй.
Нүгөө талаһаань абаад харахада, эдеэ хоолой индустриин захилнуудые дүүргэдэг предприятинууд хаанаб даа бэшэ, харин тодорхой хотонуудта, областьнуудта, республикануудта байна ха юм. Тэндэ өөрын партийна организацинууд, совет зургаанууд хүдэлжэ байна. Гэбэшье тэдэнэр тус предприятинуудта һуна, анхарал хандуулна гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ ушартай болонобди. Шэнэдхэн хубилгалга, орон соомнай зониие эдеэ хорлоор хангалгын талаар тогтоһон бодото байдал иимэ эрилтэ табина гэхэ гүбди?
Эдэ бүгэдэнөө уламжалан, эдеэ хоолой асуудал шиидхэлгэтэй холбоотой түсэбүүд болон захилнууд үйлэдбэриин коллективуудэй ажал ябуулгын гол бэшэ, харин ямаршьеб хоердохи эзлжэнэй зорилго болодог байха юм. Би эндэ хүдэлмэришэн ангиие гэмнэнэ бэшэб. Энэ хадаа манай кадрнуудай дутуу дунда болоно. Мүнөө сагта ажал ябуулгаяа нимэзэр эрхилжэ болохогүй. Мүнөө үедэ харааладаа байһан зорилгонуудаа дүүргэхын тулада горитой хүдэлмэри хэрэгтэй. Ажабайдалай тебиһан тодорхой асуудалнуудые шиидхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха шухала.
Тиимэһээ энэ зүблөөнэй дүнгөөр СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай саг үргэлжын органууд, тэдэнниие толгойлжо байһан манай коммунистнууд хэрэг байдалай хэр байданиие гүнзэгыгөөр шудалжа, урдань абтаһан шиидхэбринүүдые бэлүүлгын байдалые эндэ хэлэгдэнэн шүүмжэлэл хараада абажа, хаража үзэг пэ гэжэ һанахаар байна. Мүнөө хэгдэжэ байһан бүхы юумые хэдэн процентээр нэмэһэнээрнь бэшэ, харин манай хэрэглэмжэнүүдые хэр зэргээр хангаһанаарнь сэгнэхэ хэрэгтэй. Энэл ушарта бодомжын ондоо хэмжээн бии болохо, Госплан дашье, Соминай саг үргэлжын органууд ташье эдэ бүгэдэдэ хандалгын ондоо хэмжээн түйлагдаха. Түб газарташье хандасяа хубилгаже, табигдаад байһан зорилгонуудые бэлүүлгэдэ анхаралаа улам шангадхаха талаар энэ хөөрэлдөөн тон туһатай гэжэ тоолоноб.
Минии һанахада, таанад, нүхэдүүд, зүблөөндэ хабаадагшад газар газартаа бүсахадаа, социальна политикын эгээл хурса шэглэлнүүдтэ хабаатайгаар абтаһан шиидхэбринүүдэй хэр зэргээр бэлүүлэгдэжэ байһаниие саг үргэлжэ шалгаха оньһонуудые бии болгохо ёһотой байнат.
Тогтоһон байдалые хубилгаха дүүрэн арга боломжотойбди гээд бата найдамтайгаар хэлэхэ байнаб. Харин хэрэгэй бүтэмжэгүй байһан газарта, шэнэдхэн хубилгалгын эрилтэнүүдтэ кадрнуудай харюусадаггүй, арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые тоодоггүй байхадань, энэзн тухай асуудал партийна ёһоор табижа, тодорхой зорилгонуудые шиидхэхэ ябадал хангаһан кадрова политика бэлүүлхэ хэрэгтэй.
Энэ хадаа ямаршье зиндаагай кадрнуудта сэхэ хабаатай. Хэрбээ коммунист-хүтэлбэрилэгшэдэй хэрэгээ муугаар эрхилжэ байгаа һаань, партийна арганууд «бэшээрхэжэ» байха ёһогүй. Иимэ ябадалнууд хэрэг бүтээлгые, партийн нэрэ хүндые доройтуулна.
Та бүгэдэндэ, нүхэдүүд, эдэбхитэй, тодорхой, дайшалхы хүдэлмэри ябуулхыетнай, хэрэг бүтээмжэтэй байхыетнай, амжелта туйлахыетнай хүсэхэдэ һананаб.

(ТАСС).

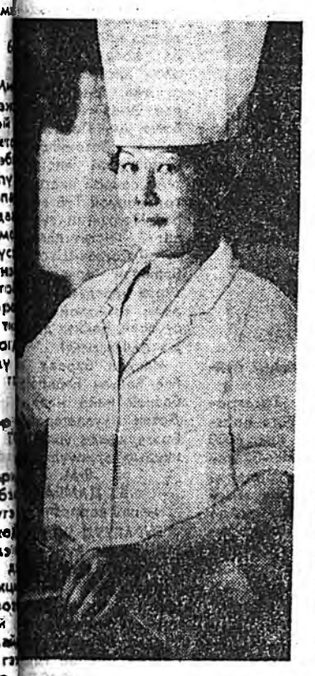

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ СТОЛОВОДО

...мотив-вагон заһа-
...водой 16-дахи сто-
...робобди. Нэн ту-
...хоолойнь меню
...бэшэгдэнэктэй
...н. Капустын, го-
...н, лапшаатай шу-
...рагу, тахягагай мя-
...бусад яһала олон
...хоол эндэ бэшээ-
...Үнэ сэнгынь хямда
...у болохогүй. Жэ-
...гүлряш 26 мүнгэтэ,
...17—20 мүнгэтэ, та-
...н 45 мүнгэтэ гэ-

Энэ столоводо бүхы юумэн гурримтай, ариг сэбэр гэжэ абаһаар лэ ойлгохоор. Столово соо уулзаһан хүнүүдэй нэгэн— слесарь Игорь Иванов иигэжэ хэлээ һэн:

— Бидэ столоводоо дурэтейгаар орэдэг гээшэбди. Юундэб гэхэдэ, манай тогоошод эдеэ хоолоо һайн шанартайгаар бэлдэнэ. Бусад столовонуудтай жишэхээр бэшэ байдаг.

Магтаалай эдэ үгэнүүдые шагнахада зохид байгаа һэн.

Столовын директор Альбина Александровна Стригунтай уулзажа хөөрэлдэбэбди.

— Менай столовын коллектив һаяхан ажахын тоосоондо ороо. Түсэбөө ходо улуулгэн дүүргэдэг гээшэбди. Удэр, бүри 1000 гаран хүн эдеэлжэ гаранэ. Тэдэнниие һайнаар, илангаяа эдеэ хоолой шанартэй онсо анхаралаа хандуулнабди. Ажахын тоосоонь ажалай журам һайжаруулжа, алмалта арьбалалта түйлахадамнай ехээр нүлөөлхэ байха, — гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

ЛВРЗ-гэй 16-дахи столово хүдэлмэришэдэй юрын лэ столовонуудай нэгэн габ даа. Тэрэл заводто 10 гаран тиимэ столовонууд тоологдодог. Энэ столоводо үсөөкшэг хүн ажаллана. Зүгөөр яажа 1000 гаран хүнүүдые хооллуулжа, хүндэлжэ үдидэг юм гэһэн асуудал өөрөө гараже эрэнэ.

16-дахи столовын байшан үнгэргэшэ жэлэй эсэс багта ашаглалгада тушаагдаһан гээшэ. Тиимэһээ тэрээн соонь шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхоотой.

Аяга, табег; бусад амһарта суглуулаад абаашаха лини, амһарта угааха машина, овощ отолхо оньһон түхеэрэлгэ, 1800 бүүлхэ халаанай түршэда шаража болгоохо электро-пеэшэн гэхэ мэтэ юумэн тогоошодой хүдэлмэриие хүнгэдхэнэ бшуу.

Столоводо ажаллагшадта зохид эрхэ байдал олгогдонхой. Столовын дэргэдэ амаржа һууха таһалга, тренажёр, спортивна хэрэгсэлнүүдшье бии. Саунашье байха.

Столовын хүдэлмэрилэгшэд О. А. Чеволёва, Г. Г. Лескова, М. А. Варфоломеева, Р. М. Смирнова, Л. В. Козлова, Н. Р. Егорова, Н. Р. Игнатова, Н. В. Гомзякова болон бусад дааллагдаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг хүнүүд гээшэ.

Гомдол ба дурадхалнуудай дэбтэр соонь нэгэшье гомдол байбагүй. Тиихэдэ ажалай эмхидхэлые һайжаруулха тухай дурадхалнууд, баяр баясхалан хүргэһэн мүрнүүд олон даа.

Тус столоводо ходо шэнэ юумые нэбтэрүүлхэ гэжэ ороолдоно. Жэшээлхэдэ, һара бүри ганса мяхаһаа гү, али загаһаа, хилээмэ-бүүлхэнүүдэй эүйлнүүдһээ хэгдэһэн эдеэ хоолой удаанүүд үнгэргэгдэдэг. Тогоошод энэ үдэр одоол мэргэжэл шадабариие харуулдаг гээшэ.

Хуряангыгаар хэлэбэл, ниитын эдеэ хоолой худэлмэрилэгшэд худэлмэришэдэй эрхимэр ажаллаха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулна гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

**ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тогоошод Э. И. Багаева, Р. И. Смирнова, Г. Г. Лескова,

„СУРХАРБААН-89“

ЗУГАА НААДААР НЭРЬЕҺЭН ЗУНАЙ НАЙР

Һур харбаан — буряад арадай зунай заншалта һаймдэр мүн. Сагаан эдеэнэй билтаран дэлбэрһэн элдин һайхан зунай энэ үедэ хүнүүд зүлгэ ногоон дээрэ гаража, хүсэ шадалаа, арга хабяа туршалсадаг, һур харбажа, хёрхо мэргэнээ үзэлсэдэг, мори урилдаанда агта хүлэгэйнгээ хурдениие элирүүлдэг байһан юм. Энэ жилдэ зунай наир нааданй Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 66 жилэй ойдо зорюулагдаба.

Байгша оной зунай һаймдэр онсо шэнжэтэй. Тэзд энэньшье гайхалтай бэшэ. Мэнэ һаяхан дүүрэнхэн СССР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд дээрэ үндэнэ яһатаная хоорондохи хэрилсаае улам һайжаруулаа, арад зоной ёно заншалнуудые һэргээхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаа. Тиимэнээ «Сурхарбаан—89» өөрын онсо шэнжэтэй байба бшуу. Һаймдэрэй соёлой программа үргэн ехэ байгаа. Элдэб үндэнэ яһатадай түлөөлэгшэд хонгёо һайханаар дуулаһан, сахилгаан түргөөр хатарһан байха юм.

Республиканска ипподром һаймдэрэйхээр шэмэглэгдэнхэй. Түбэй трибунын сэхэ урдань гоё һайхан ехэ панно харагдана. Тэрээн дээрэ «Сурхарбаан—89» гэжэ бэшэгтэй. Трибунануудай ара талаархи спортын тугууд нэбшээ һалхинда далбан намилзахадаа, эндэхи байдалые бүри һур жабхаланта болгоно, сугларагшадай нюур шарайе баярлаг халяана.

Парадые командалагша — Физкультура ба спортын талаар Буряадай АССР-эй үгрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Г. Н. Манжуевай рапорт үгэмсөөрнь, эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ — арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Кукшинов зунай наирта хабаадагшадые амаршалаа, үгэ хэлэбэ:

— Партийна, совет, профсоюзай болон бусад эмхинүүдэй үмэнэһөө эндэ сугларагшадые Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 66 жилэй ойгоор халуунаар амаршалнаб. «Сурхарбаан—89» гэжэ национальна спортын-соёлой һаймдэрэй СССР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездэй һүүлээр үнгэргэдэжэ байһаниинь ехэ һулдэтэй. Агуугехэ Октябриин ашаар Буряад сөрөн байгуулагдаа. 66 жэл соо республикамнай хүгжэнги промышленностьтай, хүдөө ажахытай хизаар болонхой. Энэ талаар физкультура, спорт ехэ нүлөө үзүүлнэ. Физкультура, спорт эрхилдэг хүнүүдэй ажалай бүтээсэ 30—35 процентээр дээшэлдэг байна. Эдэ бүгэдэ хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые урагшань дабшуулна.

Республика доторнай зуун мянга гаран хүн физкультура, спорт эрхилдэг юм. Эдэнэй дунда алдар солотойшье хүнүүд бии. Жэшээнь, биатлонистнуд Л. Николаева, Е. Думнова, һур харбагшад М. Китаева, В. Дарханов, Ж. Дамбиев, В. Лысенко, гиир үргэгшэ С. Леонов, барилдаашад С-Д. Халтанов, А. Матюнов, В. Миланханов, Б. Будаев, А. Захряпин, Д. Жамсуев, боксернууд А. Кривоносов, О. Пятков, хүнгэн атлетууд Т. Позднякова, П. Яковлев, Т. Соломинская болон бусадые энэ талаар дурдалтай.

Сурхербаан хадаа арадуудай хани бэрисаанай толотомо һаймдэр мүн. Арадай депутадуудай Дархан хотын Советдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Цэбэгмид түрүүтэй Монголой делегаци һаймдэртэмнай хабаадажа байна. Агын болон Усть-Ордын автономито округуудай ажалшадай түлөөлэгшэд манайда ирэн буунхай.

Зунай наир наадаяа нэзхэдээ, эндэ суглараад байһан бүхы хүнүүдтэ, тэдээгээр дамжуулан республикынгаа үргэн ниитэ ажалшадта амгалан тайбан байдал, аза жаргал, ажалай амжалта хүсэнэб гэжэ нухэр Кукшинов үгынгөө түгэсхэлдэ үреэбэ.

Уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаевай туг үргэмсөөрнь, бүхэ барилдаагаар, һур харбалгаар, мори урилдаагаар мүрысөөн эхилшэбэ. Эдэмнай «эрын гурбан наадан» гэжэ дэмы нэршээгүй байха. Тезд һүүлэй үедэ Сурхарбаанай программада хүнгэн атлетикээр, гиир үргэлгөөр, автомобиляар урилдалгаар мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой. Гэбэшье ДОСААФ-ай обкомой спортивно-техническэ клубай үүсхэлээр эмхидхэгдэдэг автомобиляар урилдаае саашадаа болюулбал, таарамжатай ха.

Хүнгэн атлетикэ. Хэрэгеран хүнгэн атледүүд ипподромой урилдаанай харгы дээрэ гараба. Тэдэнэр нэгэ дүхэриггэ гэхэ гү, али 1600 метрэй зайда урилдаа. Спортын мастерта кандидат Олег Королев хахад зайдаа нилээд хойгуур ябатараа, саашадаа урагшаа гара гараһаар, түрүү һүүри эзэлбэ. Энэ зайе тэрэ 4 минута 32 секунда соо гаталһан байха юм. Сергей Маслов 0,1 секундаар гартажа, хоёрдохи һуурида гараа. Евгений Пешняев гурбадахи шанда хүртэбэ.

Холын зайда урилдаагаар СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Наталья Соломинская олохон эрэшүүлые ахижа, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Сурхарбаанай чемпион болоо. Буряадай хүдөө ажахын институтдай студентка, спортын мастерта кандидат Ирина Прихоч хоёрдохи шатын дипломоор шагнагдаа.

Үхэ барилдаан. Буряад арадай бүхэ барилдаан хадаа зунай наир нааданай эгээл гол зүйлнүүдэй нэгэниинь болодог юм. Гэбэшье дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөнэй мэнэ һаяхан Улаан-Удэдэ дүүрэгһэн, республикын худөөгэй зунай спортын дүрбэдэхи наадануудай Хойто-Байгалай райондо нэгэдэхээ байһан, мүн маная бэлиггэй бэрхэ олохон хүбүүдэй эдэ удэрнүүдтэ элдэб мүрысөөнүүдтэ ошоод байһан дэрэгһэ үсөөн барилдаашад Сурхарбаанда хабаадаба гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушарынь гэхэдэ, худөөгэй хэдэн районуудай бэлиггэй бэрхэ барилдаашад Северобайкальск хото ошоод байнхай.

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаһан Тувын АССР-эй хэдэн барилдаашад манай спортсменүүдтэй хабяа туршахадаа, амжалта туйлаа.

Барилдаашад дүрбэн шэгнүүртэ хабяа туршоба. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ манай айлшан Толбан Самден бэр хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байһаная харуулжа, ималта туйлаа. ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер, спортын мастер Цыденжаб Гулгенов Батуевые, Дашинимаевые, Бальжиевые шүүжэ, түгэсхэлэй үүлзалгада Самданда шүүгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа. Эдэн районой «Коммунизм» колхозой тренер Валерий Бальжиев эндэ бронзо медальяар шагнагдаба.

Спортын мастер Роман Монгуш (Кызыл) манай уласхоорондын заншалта мүрысөөндэ ималаад, зунай наирта хабаадахадаа, түрүү һуури эзэлхэ юм гэжэ спортдо дуратайшуул хүлеэгээгүй байха. РСФСР-эй чемпион, СССР-эй чемпионадта дүрбэдэхи һуурида гараһан Р. Монгушой Буряад ороной олохон хүбүүдые бүдэрүүлжэ, Сурхарбаанай чемпион болоһониинь һайшаалтай. Б. Биликтуев, Ю. Дугэров шангай һууринуудые эзэлһэн байха юм.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Алдар Гончикжапов Агаһаа ерэһэн классическа барилдаагаар спортын мастер Борис Балдановые, Арсалан Баиновые (Эдэ), спортын мастер Гонгор Дугэровые, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаевые удаа дараалан диилэжэ, түрүү һуури эзэлбэ.

Эгээл хүндэ шэгнүүртэ спортын мастер Сергей Пашинский Агын Буряадай автономито округой хэдэн дахин абсолютна чемпион Николай Цыбенов хоёр хабяа туршажа, зунай наирта хабаадагшадай зүгһөө альга ташалгаар уттагдаа. Удаахан саг соо тэнцүү шанга тэмцэл болобо. Тиигэжэ ябатараа, Сергей нүгөөдынгөө доогуурнь шүргажа, хүлһөөнь үргэжэ хаяад, ималта туйлаһан байгаа.

Сурхарбаанай абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн суглараагшадые ходоодоо һонирхуулдаг гэзэ. Хойно хойноһоонь хэдэн ималта туйлаһан Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ-эй барилгашан, спортын мастер Сергей Пашинский уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев хоёр түгэсхэлэй нааданда үүлзаба. Табан минута соо ималта туйлаагүй һга, шүүгдэнэндэ тоологдохо ёнотой байһаная ойлгоһон хүндэ шэгнүүртэй Сергей Пашинский эршэмтэйгээр добтолжо, нүгөөдэх хам тэбэрэзд дэгээдэхээ, нюргалдуулан унагаажа, «Сурхарбаан—89-эй» абсолютна чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Тиигэжэ тэрэ чемпионой лентээр, эрье хонёор шагнагнагдаһан байха юм.

Барилдаашадай дунда үнгэргэгдэнэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, Эдэн районой суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлээ. Захааминай спортсменүүд хоёрдохи, Хэжэнгын бүхэшүүл гурбадахи шатын дипломуудаар шагнагдаба.

Гиир үргэлгэ. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Железнодорожно районой командын гэшүүн Мунхэ Дашинимаев ималта туйлаа. Бусад дүрбэн шэгнүүртэ Загарайн районой түлөөлэгшэд — Шэнэ-Бэрээнэй тол заводой модошо дархан, спортын мастер Владимир Цуркан, Шэнэ-Бэрээнэй интернат нүүгуулиин багша, тренер, спортын мастер Сергей Леонов, Онохойн 174-дэхи ПМК-гай модошо дархан-бетонщик Михаил Матлаев, Онохойн модоной комбинедай жолоошон Энно Пюви гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлжэ, командаараа амжалта туйлаһан байгаа. Эдэн районой атледүүд — хоёрдохи, Прибайкалиин команда гурбадахи нууринуудые эзэлбэ.

В. Раднаев (Эдэ), Б. Будаев (Железнодорожно район), В. Дружинин (Советскэ район), Б. Цыбикжапов (Эдэ), Ю. Каличкин (Прибайкали), В. Норбосамбуев (Железнодорожно район), А. Башитов (Октябрьска район), А. Лорин (Советскэ район), В. Иннокентьев (Железнодорожно район), А. Хатаржанов (Загарай) гэгшэд өөнэд өөнэдыгөө шэгнүүрнүүдтэ шангай нууринуудта гараба.

СССР-эй Кубогта хүртэгшэ, Совет ороной хэдэн рекорд тогтооһон Сергей Леонов хоёр пүүдэй хоёр гиирые 100 дахин түлхин үргэжэ, дүн хамта 380 очкотойгоор абсолюттна чемпион болоо

Һур харбалгаар, бүхэ барилдаагаар, гиир үргэлгөөр мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, ниитэ командна тоосоогоор Эдэн районой суглуулагдамал команда шалгараба. РСФСР-эй физическэ культурын габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэгшэ, районой спорткомитедэй түрүүлэгшэ А. М. Цаганов энэ талаар габьяатай юм. Хэжэнгын болон Захааминай районуудай суглуулагдамал командануудай шангай нууринуудые эзэлээ.

Һур харбалга. Эрэ урда сагһаа элиндэгүүдэймнай сахижа ябаһан эрын гурбан наадананй нэгэн болохо һур харбалга мүн лэ ехэ удха шанартай мүрысөөн юм. Бүргэд шубуунай бүхэ үдөөр годлиөө удэлжэ, үзүүртэнь хурса эзбэ нуулгаһан мэргэшүүл мориной-гоо гүйдэл дунда сагаалса харбадаг байгаа гээд урденай түүхэнүүд соо домоглогдоһон байдаг. Эдэлэтэ эзбэнүүдэй үе сэгэй үни хада ошоһон тула мэнай арад хуушанайнгаа ёно заншалаар зунайнгаа наир нааданй дээрэ мэргэшүүлээ нэгэ бага ондоошог гүримаар тодоруулдаг болоһон ха. Дайшалхы эзбэн ороондо годлидо мосогорхон булсуу һуулгажа, жэгдэ талада зураахай заһаад, дундань жэрытэр табигдаһан нуринуудые мэргэлдэг болоһон байгаа.

Энэ удэр мүнөөнэй мэргэшүүл элдэб гоё һайхан номонуудые баринхай хоёр зураахайда мүрысөөб. Сурхарбаанай абсолютна чемпионие тодоруулхын тулада һуршад хоёр удэрэй туршада тэмсэһэн байна. Тиихэдээ тэдэнэр гурбан булэгтэ: эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй, ветерануудай булэгүүдта хаба шедалаа туршалсаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдэй гаргадахада, эрэшүүлэй дунда гурбан зайда эгээл ехэ—214 очкотой болоһон Хурамхаанай районой түлөөлэгшэ А. Гармаев нэгэдэхи нуури эзэлжэ, байгша оной Сурхарбаанай абсолютна чемпион болобо. Энэл районой үшөө нэгэ түлөөлэгшэ Ц. Будаев 212 очкотой боложо, удаадахи нуурида гараа. Эдэн районой Бургалтай нютагһаа ерэһэн агроном-ареидатор З. Дамчаев 188 очко тудажа, гурбадахи нуури эзэлээ.

Хурамхаан нютагһаа ерэһэн Туяана Содномова эхэнэрнүүдэй дунда эгээл мэргэн байһаная харуулаа. Тэрээ бусадһаа олон очко абажа, мүн лэ чемпион болсо. «Динамо» булгэмэй хорбагша Э. Имескенова хоёрдохи, Усть-Ордын Буряадай автономито округой нуршэн М. Башинова гурбадахи нууринуудта гарсһан байна.

Ветеранууд хуушанайнгаа эзбэ номсор һур харбаһан байна. Урда жэлнүүдтэ Сэлэнгын районой мэргэн-ветеран Б. Бальчинов хэды үндэр наһатайшье һаа, бусадтаа мухөөгөө үгэдэгүй байгаа. Харин энэ жэлдэ Захааминай районой Улэгшэн нютагай үбгэдүүд мүрысөөнэй бүхы гурбан нуури эзэлээ. Хэд бэ гэбэл, В. Ц. Цыбенов, П. С. Очиров, Д. Ц. Дамдинов гэгшэд шангай нуурида гараа. Энэ мүрысөөндэ Үлэгшэнөөс 6 нуршад хабаадаа гэжэ тэмдэглэмэзэр.

Һур харбагшадай мүрысөөнэй ниитэ дүнгүүдээр Хурамхаанай районой команда түрүүшын нуури эзэлээ. Эдэнэй, Захааминай, Хэжэнгын районууд удаадахи нууринуудые эзэлһэн байна.

Нуршад тухай үгынгөө түгэсхэлдэ, Эдэн районой нуршад тухай һайшаалай үгэнүүдые хэлэлтэй. Эдэнэр урдахи жэлнүүдтэ «хараградаггүй» һаа, энэ жэлдэ урагшаа нэгэ алхам хэбэ. Эдэнхидэй энэ амжалтада спортын мастер Базар Гармаевич Цыбикжаповай габьяа ехэ. Имаһтал энэ хүнэй ашаар районоймнай нур харбагшад шангай нуурида түрүүшынхээ гараба гэжэ Эдэн районой физическэ хүмүүжүүлгын ба спортын талаар комитедэй түрүүлэгшэ А. Цаганов баярлаһан байна.

Мори урилдаан. Сурхарбаанай һаймдэртэ мори урилдаан тон гол мүрысөөнүүдэй нэгэн юм гээд тэмдэглэлтэй. Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай, «Эрдэм» совхозой, Загарайн районой Хүрбын ОПХ-гай, Ивалгын районой Оронгын, «Заветы Ильича» совхозуудай, Ивалгын ОПХ-гай хүлэгүүд олочой анхарал татаа бшуу.

Мори урилдаанай мүрысөөн тэргэдэ хүлэгдэнэн гурбан моридой хаба шадалаа туршалсалгаар эхилдэг гээшэ. Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» совхозой Эфир голлогшотой тройко 1600 метртэ түрүүлэн ерэбэ. Энэ зайда наадагдаһан КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрүүдэй Советдэй шан жолоо баригша Н. Чигиревтэ барюулагдаба.

«Басага хүсэ!» гэһэн наадан хараагшадай халуун һонирхол үүсхэдэг гээшэ. Трибунын нэгэ захаһаа нүгөө заха хүрэтэр морёор гүйлгэхэ зуураа басага хүсэжэ таалаха, бусаха замдаа тэрьедэхэдэнь, басагаа тэрэниие хүсэжэ шабхуурдаха ёнотой. Иигэжэ миин гүйлгэлдэхэ бэшэ, харин гоё һайхаараар наадаха ёнотой. А. Благинин, Ш. Екимова түрүүн, А. Томский В. Протасова хоёр удаань гоё һайхан наада харуулжа, «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй шангуудта хүртэһэн байна.

Хонхын абяан шангаар зэдэлжэ, «АПК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой шан нэгдэгдохэнь!» гэжэ сонсохогдобо. Трибунын урдуур жабжэгэр һайхан зэһэгдамал бэтэй гүйгөөшэд нуури барилдаа гараба. 3200 метрэй зайда 9 хүлэг урилдаанай эхэгэ тооһотуулан харилдашаба. Ю. Гармажаповай унэһэн Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой эзэрдэ азарга булиха гэһэн абяан дуулдаба. Харахада, түрүүшын алхамнаа һайнаар гүйлгэһэн аад, урилдаанайнгаа дүүрэхэ тэзшэ алхамаа алдадуулан, бусадтаа гартажа эхилбэ. Тиин республикын госкомшуйнин Пихта гэжэ шаргал гүүн түрүүлэн хадахи нууринуудые эзэлһэн байна.

Республикымнай Госагропром эгээл һонин зайда өөһэдынгөө шан табидаг юм. 6000 метр зайда «Аламан-байгаа» гэжэ нэрлэгдэнэн урилдаан бүхы хүн зоной тон ехэ анхарал татадаг шуу. Энэ зайда абяаһар энэ-тэрэ хүлэг түрүүлхэ гэжэ багсаамжалхань хүндэ байдег. Тиимэшье һаа, Ивалгын, Хяагтын, Сэлэнгын хүлэгүүдтэ мүнгэзэ табиха дуратай зон олон байгаа.

Урилдаанда гарсһан долоон хүлэгэй түрүүшын духэригэй хахадыень гаталаад ябахадань, райлгажа ерэбэ. Тэрэниие шадамар бэрхээр унаһан А. Какоулинда дурсагдагша шен барюулагдаба.

ДОСААФ-ай обкомой шанда хүртэхын түлөө 1600 метртэ болоһон урилдаанда Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой халтар хара гүүн нэгэдэхи категориин жолоо баригша Н. Кузнецовой ударидалга доро түрүүлэн ерээ.

Хоёр мянган метрэй зайда хатарша арбан хүлэг гаража. «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө хабяа харуулбад. Загарайн районой Хүрбын ОПХ-гай мантан томо бэетэй, холуур хүлнүүдээ хаяһан Оофорт гэжэ зэрдэ азарга энэ зайгаа гоё һайхаараар дабажа, түрүүлэн ерэбэ. Тэрэниие шадамараар һорижо унаһан А. Будуновые онсо тэмдэглэмээр.

Удаань Хүрбын ОПХ-гай үшөө хоёр хүлэг урилдаан ерэһэн байна. Жолоо баригша В. Белых Брашпиль гэжэ азаргаар Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын, В. Абрамов Бедовый гэжэ шаргал азаргаар Буряадай ипподромой шангуудта хүртэһэн байна.

1600 метрэй зайда республикын профсоюзуудай шанда хүртэхын тула гунан нэһатай хатарша хүлэгүүд урилдаба. Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Лампада гэжэ шаргал гүүн түрүүлэн ерэбэ. Н. Кузнецовой шадамараар жолоодоһон энэ хүлэг ипподром дээрээ шэнэ рекорд тогтоогоо. Тэрэ түс зайе 2 минута 38 секундын туршада гаталһан байна.

Энэл зайда «Буряадай залуушуул» газетын шанда хүртэхын тула һоёолон наһанай хүлэгүүд хатаралдаба. Ивалгын районой Оронгын совхозой Амазонка гэжэ халтар гүүн 2 минута 25 секунда соо энэ зай гаталжа түрүүлбэ. Тэрэниие Б. Цынгуев бархээр жолоодоо.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй шан наадагдаба. Тэрээндэ хүртэхэй тулада элдэб наһанай хүлэгүүд дүрбэн мянган метрэй зайда табигдаба. А. Благининай унаһан республикын госкомшуйнин Порох гэжэ шаргал азарга бусадаа ахижа ерээ. Эдэн районой Дорно Байзаровай, ХХ партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай Сынок, Салют гэжэ хүлэгүүд хоёр үлэнгүй, хоёрдохи-гурбадахи нууринуудые эзэлһэн байна.

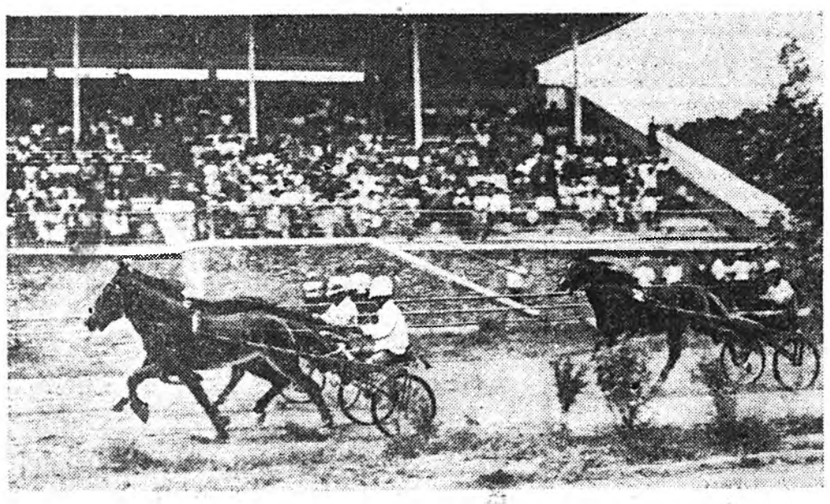

„СУРХАРБААН-89“ ДҮРЭМ ЗҮЙЛЭ

Сурхарбаанай программадаа хүнгэн атлетикэ, гиир үргэлгөөр, автомобиляар урилдаагаар мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой. Гэбэшье ДОСААФ-ай обкомой спортивно-техническэ клубай үүсхэлээр эмхидхэгдэдэг автомобиляар урилдаае саашадаа болюулбал, таарамжатай ха.

Хүнгэн атлетикэ. Хэрэгеран хүнгэн атледүүд ипподромой урилдаанай харгы дээрэ гараба. Тэдэнэр нэгэ дүхэриггэ гэхэ гү, али 1600 метрэй зайда урилдаа. Спортын мастерта кандидат Олег Королев хахад зайдаа нилээд хойгуур ябатараа, саашадаа урагшаа гара гараһаар, түрүү һуури эзэлбэ. Энэ зайе тэрэ 4 минута 32 секунда соо гаталһан байха юм. Сергей Маслов 0,1 секундаар гартажа, хоёрдохи һуурида гараа. Евгений Пешняев гурбадахи шанда хүртэбэ.

Холын зайда урилдаагаар СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Наталья Соломинская олохон эрэшүүлые ахижа, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Сурхарбаанай чемпион болоо. Буряадай худөө ажахын институтдай студентка, спортын мастерта кандидат Ирина Прихоч хоёрдохи шатын дипломоор шагнагдаа.

Үхэ барилдаан. Буряад арадай бүхэ барилдаан хадаа зунай наир нааданай эгээл гол зүйлнүүдэй нэгэниинь болодог юм. Гэбэшье дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөнэй мэнэ һаяхан Улаан-Удэдэ дүүрэгһэн, республикын худөөгэй зунай спортын дүрбэдэхи наадануудай Хойто-Байгалай райондо нэгэдэхээ байһан, мүн маная бэлиггэй бэрхэ олохон хүбүүдэй эдэ удэрнүүдтэ элдэб мүрысөөнүүдтэ ошоод байһан дэрэгһэ үсөөн барилдаашад Сурхарбаанда хабаадаба гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушарынь гэхэдэ, худөөгэй хэдэн районуудай бэлиггэй бэрхэ барилдаашад Северобайкальск хото ошоод байнхай.

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаһан Тувын АССР-эй хэдэн барилдаашад манай спортсменүүдтэй хабяа туршахадаа, амжалта туйлаа.

Барилдаашад дүрбэн шэгнүүртэ хабяа туршоба. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ манай айлшан Толбан Самден бэр хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байһаная харуулжа, ималта туйлаа. ЛВРЗ-гэй спортклубай тренер, спортын мастер Цыденжаб Гулгенов Батуевые, Дашинимаевые, Бальжиевые шүүжэ, түгэсхэлэй үүлзалгада Самданда шүүгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа. Эдэн районой «Коммунизм» колхозой тренер Валерий Бальжиев эндэ бронзо медальяар шагнагдаба.

Спортын мастер Роман Монгуш (Кызыл) манай уласхоорондын заншалта мүрысөөндэ ималаад, зунай наирта хабаадахадаа, түрүү һуури эзэлхэ юм гэжэ спортдо дуратайшуул хүлеэгээгүй байха. РСФСР-эй чемпион, СССР-эй чемпионадта дүрбэдэхи һуурида гараһан Р. Монгушой Буряад ороной олохон хүбүүдые бүдэрүүлжэ, Сурхарбаанай чемпион болоһониинь һайшаалтай. Б. Биликтуев, Ю. Дугэров шангай һууринуудые эзэлһэн байха юм.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастер Алдар Гончикжапов Агаһаа ерэһэн классическа барилдаагаар спортын мастер Борис Балдановые, Арсалан Баиновые (Эдэ), спортын мастер Гонгор Дугэровые, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаевые удаа дараалан диилэжэ, түрүү һуури эзэлбэ.

Эгээл хүндэ шэгнүүртэ спортын мастер Сергей Пашинский Агын Буряадай автономито округой хэдэн дахин абсолютна чемпион Николай Цыбенов хоёр хабяа туршажа, зунай наирта хабаадагшадай зүгһөө альга ташалгаар уттагдаа. Удаахан саг соо тэнцүү шанга тэмцэл болобо. Тиигэжэ ябатараа, Сергей нүгөөдынгөө доогуурнь шүргажа, хүлһөөнь үргэжэ хаяад, ималта туйлаһан байгаа.

Сурхарбаанай абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн суглараагшадые ходоодоо һонирхуулдаг гэзэ. Хойно хойноһоонь хэдэн ималта туйлаһан Улаан-Удын 2-дохи ТЭЦ-эй барилгашан, спортын мастер Сергей Пашинский уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев хоёр түгэсхэлэй нааданда үүлзаба. Табан минута соо ималта туйлаагүй һга, шүүгдэнэндэ тоологдохо ёнотой байһаная ойлгоһон хүндэ шэгнүүртэй Сергей Пашинский эршэмтэйгээр добтолжо, нүгөөдэх хам тэбэрэзд дэгээдэхээ, нюргалдуулан унагаажа, «Сурхарбаан—89-эй» абсолютна чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Тиигэжэ тэрэ чемпионой лентээр, эрье хонёор шагнагнагдаһан байха юм.

Барилдаашадай дунда үнгэргэгдэнэн мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, Эдэн районой суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлээ. Захааминай спортсменүүд хоёрдохи, Хэжэнгын бүхэшүүл гурбадахи шатын дипломуудаар шагнагдаба.

Гиир үргэлгэ. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Железнодорожно районой командын гэшүүн Мунхэ Дашинимаев ималта туйлаа. Бусад дүрбэн шэгнүүртэ Загарайн районой түлөөлэгшэд — Шэнэ-Бэрээнэй тол заводой модошо дархан, спортын мастер Владимир Цуркан, Шэнэ-Бэрээнэй интернат нүүгуулиин багша, тренер, спортын мастер Сергей Леонов, Онохойн 174-дэхи ПМК-гай модошо дархан-бетонщик Михаил Матлаев, Онохойн модоной комбинедай жолоошон Энно Пюви гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлжэ, командаараа амжалта туйлаһан байгаа. Эдэн районой атледүүд — хоёрдохи, Прибайкалиин команда гурбадахи нууринуудые эзэлбэ.

В. Раднаев (Эдэ), Б. Будаев (Железнодорожно район), В. Дружинин (Советскэ район), Б. Цыбикжапов (Эдэ), Ю. Каличкин (Прибайкали), В. Норбосамбуев (Железнодорожно район), А. Башитов (Октябрьска район), А. Лорин (Советскэ район), В. Иннокентьев (Железнодорожно район), А. Хатаржанов (Загарай) гэгшэд өөнэд өөнэдыгөө шэгнүүрнүүдтэ шангай нууринуудта гараба.

СССР-эй Кубогта хүртэгшэ, Совет ороной хэдэн рекорд тогтооһон Сергей Леонов хоёр пүүдэй хоёр гиирые 100 дахин түлхин үргэжэ, дүн хамта 380 очкотойгоор абсолюттна чемпион болоо

Һур харбалгаар, бүхэ барилдаагаар, гиир үргэлгөөр мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, ниитэ командна тоосоогоор Эдэн районой суглуулагдамал команда шалгараба. РСФСР-эй физическэ культурын габьяата ажал ябуулагшын нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэгшэ, районой спорткомитедэй түрүүлэгшэ А. М. Цаганов энэ талаар габьяатай юм. Хэжэнгын болон Захааминай районуудай суглуулагдамал командануудай шангай нууринуудые эзэлээ.

Нур харбалга. Эрэ урда сагһаа элиндэгүүдэймнай сахижа ябаһан эрын гурбан наадананй нэгэн болохо һур харбалга мүн лэ ехэ удха шанартай мүрысөөн юм. Бүргэд шубуунай бүхэ үдөөр годлиөө удэлжэ, үзүүртэнь хурса эзбэ нуулгаһан мэргэшүүл мориной-гоо гүйдэл дунда сагаалса харбадаг байгаа гээд урденай түүхэнүүд соо домоглогдоһон байдаг. Эдэлэтэ эзбэнүүдэй үе сэгэй үни хада ошоһон тула мэнай арад хуушанайнгаа ёно заншалаар зунайнгаа наир нааданй дээрэ мэргэшүүлээ нэгэ бага ондоошог гүримаар тодоруулдаг болоһон ха. Дайшалхы эзбэн ороондо годлидо мосогорхон булсуу һуулгажа, жэгдэ талада зураахай заһаад, дундань жэрытэр табигдаһан нуринуудые мэргэлдэг болоһон байгаа.

Энэ удэр мүнөөнэй мэргэшүүл элдэб гоё һайхан номонуудые баринхай хоёр зураахайда мүрысөөб. Сурхарбаанай абсолютна чемпионие тодоруулхын тулада һуршад хоёр удэрэй туршада тэмсэһэн байна. Тиихэдээ тэдэнэр гурбан булэгтэ: эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй, ветерануудай булэгүүдта хаба шедалаа туршалсаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдэй гаргадахада, эрэшүүлэй дунда гурбан зайда эгээл ехэ—214 очкотой болоһон Хурамхаанай районой түлөөлэгшэ А. Гармаев нэгэдэхи нуури эзэлжэ, байгша оной Сурхарбаанай абсолютна чемпион болобо. Энэл районой үшөө нэгэ түлөөлэгшэ Ц. Будаев 212 очкотой боложо, удаадахи нуурида гараа. Эдэн районой Бургалтай нютагһаа ерэһэн агроном-ареидатор З. Дамчаев 188 очко тудажа, гурбадахи нуури эзэлээ.

Хурамхаан нютагһаа ерэһэн Туяана Содномова эхэнэрнүүдэй дунда эгээл мэргэн байһаная харуулаа. Тэрээ бусадһаа олон очко абажа, мүн лэ чемпион болсо. «Динамо» булгэмэй хорбагша Э. Имескенова хоёрдохи, Усть-Ордын Буряадай автономито округой нуршэн М. Башинова гурбадахи нууринуудта гарсһан байна.

Ветеранууд хуушанайнгаа эзбэ номсор һур харбаһан байна. Урда жэлнүүдтэ Сэлэнгын районой мэргэн-ветеран Б. Бальчинов хэды үндэр наһатайшье һаа, бусадтаа мухөөгөө үгэдэгүй байгаа. Харин энэ жэлдэ Захааминай районой Улэгшэн нютагай үбгэдүүд мүрысөөнэй бүхы гурбан нуури эзэлээ. Хэд бэ гэбэл, В. Ц. Цыбенов, П. С. Очиров, Д. Ц. Дамдинов гэгшэд шангай нуурида гараа. Энэ мүрысөөндэ Үлэгшэнөөс 6 нуршад хабаадаа гэжэ тэмдэглэмэзэр.

Нур харбагшадай мүрысөөнэй ниитэ дүнгүүдээр Хурамхаанай районой команда түрүүшын нуури эзэлээ. Захааминай, Хэжэнгын районууд удаадахи нууринуудые эзэлһэн байна.

Нуршад тухай үгынгөө түгэсхэлдэ, Эдэн районой нуршад тухай һайшаалай үгэнүүдые хэлэлтэй. Эдэнэр урдахи жэлнүүдтэ «хараградаггүй» һаа, энэ жэлдэ урагшаа нэгэ алхам хэбэ. Эдэнхидэй энэ амжалтада спортын мастер Базар Гармаевич Цыбикжаповай габьяа ехэ. Имаһтал энэ хүнэй ашаар районоймнай нур харбагшад шангай нуурида түрүүшынхээ гараба гэжэ Эдэн районой физическэ хүмүүжүүлгын ба спортын талаар комитедэй түрүүлэгшэ А. Цаганов баярлаһан байна.

Мори урилдаан. Сурхарбаанай һаймдэртэ мори урилдаан тон гол мүрысөөнүүдэй нэгэн юм гээд тэмдэглэлтэй. Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай, «Эрдэм» совхозой, Загарайн районой Хүрбын ОПХ-гай, Ивалгын районой Оронгын, «Заветы Ильича» совхозуудай, Ивалгын ОПХ-гай хүлэгүүд олочой анхарал татаа бшуу.

Мори урилдаанай мүрысөөн тэргэдэ хүлэгдэнэн гурбан моридой хаба шадалаа туршалсалгаар эхилдэг гээшэ. Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» совхозой Эфир голлогшотой тройко 1600 метртэ түрүүлэн ерэбэ. Энэ зайда наадагдаһан КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрүүдэй Советдэй шан жоло